

ים

גליונות החבל הימי לישראל

אחת
להדש

חוברת י"א-י"ב (כ"ג-כ"ד)

שנה שניה

בניסן-אייר תש"ז. אפריל-סאי 1947

כתובת הסערכת

חבל יסי לישראל, תל'אביב

מל. 2437 ת.ד. 1917

"יום הים" תש"ז

אחת יום אחד בשנה שקבענוהו — על דעת מוסדותינו הלאומיים — כיום מועד ועצרת לעניני הימאות העברית — מגמתו כפולה. זוהי אחת ההזדמנויות לסכום העבר, על הישגיו וכשלונותיו. על האורות והצללים שבו מחד, ומאידך — זוהי בעצם מגמתו העיקרית — יום זה בא להוכיח את כולנו, את אלה העושים במלאכה ואת אלה שטרם נרתמו בעול הפעולה, על ההזנחה ועל החסר במפעל תחיתנו הימית, על חטא שחטאנו בדלות המעש.

גם השנה — בכ"ג באייר, נעשה כולנו את חשבונה של הימאות העברית הצעירה. נשקול את ה"יש" ואת ה"חסר", נבחון את הדרכים ונגדיל דאגה ליום מחר.

היו לנו סימני עליה וירידה גם יחד בימאות העברית בשנה האחרונה. נסיונות חדשים ומחודשים להגדלת כושר קליטתו של נמל תל-אביב, אך — עוד לא הישגים מרובים; עליה בדיג, תוך התלבטות נוספת וקשה של כפרי הדייגים שלנו — לבסוס משקי, לתוספת ציוד, להגדלת השלל; פירצה ראשונה לחידוש תנועת הנוסעים העברית בים התיכון, עם רכישת "קדמה", לשרות נוסעים ומשאות בקו חיפה-מרסייל; הרחבה ניכרת של פעולתנו בהכשרת הנוער.

ואף על פי כן — אין ההישגים שהושגו יכולים לספק אותנו. ב"יום הים" נחשב שוב מעצמנו — המשך וגידול, מאמץ נוסף וגיוס של כוחות מרובים ואמצעים מרובים למפעל כולו. החבל הימי לישראל הרחוב השנה את מסגרתו הארגונית במדה ניכרת ואף החל בפעולה, המתרחבת והולכת, בתפוצות ישראל. זה כוחו וזה תפקידו: להקיף המונים, לחדור לכל בית ובית בישראל, להכשיר כתפם רחבות, שישאו בעול המפעלים שיוקמו. כי בה במידה שיגדל מספרם של שוחרי הימאות העברית יורחב המסד למפעלי העתיד.

השנה, ב"יום הים", אנו מעלים על נס את הסיסמא "קדמה וימה" — לעלית המונים ולכבוש עמדות חדשות בים. תעודת הדור שלנו, תעודתו העיקרית, היא — הצלת אחים. העלאתם למולדת והשרשתם בחיינו המחודשים, העצמיים. הים הוא הגשר, בו יעברו גאולים. לא זכינו — והיתה דרכם למולדת בספינות רעועות ובסירות דלות, בים של דם ודמע. אם נזכה — יגיעו הם אלינו באניות עבריות, מודגלות בדגל העברי, החותרות בים התכלת — קדמה, מזרח, לחופי המולדת. אולם הים שלנו הוא גם אחד המקורות הנכבדים בכלכלת ארצנו, המאפשרים קליטה של אלפי משפחות בענפי עבודה חדשים ושונים. יש מהם, שטרם חדרנו אליהם ויש — שרק התחלנו בכבושם. ב"יום הים" נפנה שוב תשומת לב מיוחדת למפעל הימאות העברית.

"יום הים" הפך יום חג כללי, שכל חוגי הישוב, ללא הבדל השקפות דעות, חוגגים אותו. חג לאומי כללי הוא. כמגמת עבודתנו כולה, כי הכרתנו העמוקה היא, שרק אז נצליח בפעולותינו בים, אם במאמץ משותף נסיר מכשולים העומדים לנו בדרך וניצור נכסים חדשים בימאות העברית.

אין "יום הים" אלא תחנה אחת בדרך פעולותינו. מכאן אנו צופים לעתיד, נכונים לעבודה הגדולה המתכה לנו ומלאי תקווה.

" י ם "

גליונות החבל הימי לישראל

תכן הענינים:

- יום הים" תש"ז
- עם העשור של החבל הימי לישראל — ברכת המוסדות רשימות ומאמרים
- מאת: ש. טולקובסקי, ד. רמז, בר-כוכבא מאירוביץ, מ. ריבלין, מ. פומרוק.
- הכנוס הראשון של הליגה הימית העברית לברור מגמתו של החבל הימי לישראל — ב. רוזנברג
- האניה שמצאה את עצמה (ספור) — ר. קסלינג
- צי שלנו (שיר) — פנחס לנדר
- המלנקטון בים — דר' י. כרמין
- מונחי ספנות
- טורבינת הגז — י. שניידמסר
- כרוניקה

" Y A M "

MONTHLY JOURNAL OF THE
PALESTINE MARITIME LEAGUE

Vol. II. № 11-12
April-May 1947.

Contents:

- "Maritime Day" 1947
- Tenth Anniversary of the Palestine Maritime League
- Greetings
- Articles By — S. Tolkowsky, D. Remez, B. C. Meirovitz, M. Rivlin, M. Pomrok
- The First Conference of the Palestine Maritime League
- On the Objects of the P. M. L., By B. Rosenberg
- The Ship that Found Herself, Story By Rudyard Kipling
- Our Fleet, By P. Lander (Poem)
- The Plankton of the Sea, By Dr. I. Karmin
- Hebrew Shipping Terms
- The Gas Turbine, By I. Schneidmesser
- The Month's Events
- Address:
- Tel-Aviv, P. O. B. 1917.

"קִדְמָה וְיָמָה"

לגלית המונים ולכבוש עפרות בים

יום הים" (כ"ג באדר). ענינו ע"ן: הסבל הנמי לישראל - על צעת המסירות הלאומיים - כיום מועד לעודד מסגלי הים ולהתקדם. הפך מסרת. כיום זה נתן בטוי להשגים שהשגנו במסאות העברית ונצלה את התביעה - למאמץ נוסף. להקשף ולהניח.

במאבק הנוצרי לתחייתה המלאה ולעצמאיתה של האמה בארצה נודעת חשיבות קיחדת למסעף הנמי. המשתלב במסערת הפולקה של השיבו, במקור פרנסה ונאבדה לרבים וכגורם נקבד להגדלת כח אליטתה של הארץ. המפעל הנמי הוא גם התלנה המקשרת בין מרכז מינו לבין יהודי התפוצות, ששטח במשקם - ארקה, הורטה.

נצלה, אי"א, השנה את תביעתנו המפולה - לגלית המונים ולכבוש עפרות בים. השני השנים האחרונות - בשמות המפנות והדיג. בכבוש העבודה בממלים ובמסגלי ההכשרה הנמית - אינם גדולים אף הם כהקדם ובכמותם. אולם משמשים הם גרעין ויסוד לגדולה ולקדושה של המסאות העברית.

מנכס הנשיב ביותר של השנים האחרונות הם יורדי הים שלנו. עישי מלאכה במים רבים - אנשי הצי המסערי, הנגיבי בית המסר הנמי בחיפה, חברי הארגונים הנמיים וקשרי הצי הדריטי, ששחרו בימי המלחמה במים קרובים ורחוקים. כ-1000 מהם נכנסו בשנה האחרונה לשרות פעיל בצי המסור שלנו - בקרטה. האנה הראשונה לשרות נוסעים ומסאות מיוחדת של חברת השיט הארצי-אראלית, צים. זוהי המהתלה. שקרטה פותחת לו עברי חדש במים התיכון. בממית, צים" לכניס בקרוב לשרות זה אנה נוספת. חברות המפנות המרשיית הנלצות אף הן לחידוש פעלתן - בהסעת נוסעים ובתנועת סחורות. שמסת המהמלות לא תהיה שקלטה, אלא אם כן נדע. שמהקשף יהיה רצוף להם וכי במהנה תשקנה אנויות עבריות רבות בקרובי הנמיים.

גם בשמות הדיג גדול הרצוי על המצוי ואם גם התמקדנו בשטח זה בחדה נכרת. המהנה להקר הדיג הנמי, שהוקמה בשנה האחרונה ע"ן: המוכנות היהודית והסבל הנמי לישראל, נהנה עונה נכרת למורשי הרשחות" שלנו. אולם הדיג הנמי ציפה לקסינות חדשות ולציד נוסף. ובעקר - להענגים לאורך החוף. דפרי הדיגים המפטים. לחופו של ים התיכון, לחד הנכרת והחולה, תביעים בסוס והשקמה וההנשבות נמית נוספת - נקדוה חדשות.

וגדולה גם בנגז הזנלים: הנהנה הנגל תל-אביב. שחור לטרטקה ולהעסקה והדאנה לנמל חיפה - להקשים בו את תלקו של העובר העברי.

הנבצר מאתנו לשאת בכל אלה? גדולים הם המפטים ולא קצתם המכשולים שבדרךנו. אולם הקרח המים והרצון הלוהט להקשים לנשיב את נתיבות הים הרחב - הם הם שישלסו לנו דרך לכבושים נוספים. פאטצי המפגף של השיבו ועורקם והמנכרת של יהודי התפוצות - אלה יעמדו לנו בעזבתנו השנה הזאת היא שנת העשיר לקיומו של הסבל הנמי לישראל - המוסר המבורי העליון לענגי המסאות העברית. לשלש רכבות מניע מספר חברינו המארגנים. הנהנים לנו יד בקצלימינו.

ביום הים" מסנית קריאתנו להמוני בית ישראל באשר הם שם:

הדפפו לשרות הסבל הנמי לישראל!

תנו יד לכסוס עצדוטינו במסאות!

נלחות מלקדים -

קרקת נקשה, לגלית המונים ולכבוש הים!

עשור לחבל הימי לישראל

ש. טולקובסקי / כתום העשור הראשון

י"ד מרכז החי"ל

ד. רמז

הבשורה, המכתירה את חג העשור של החי"ל, היא בשורת "קדמה".

עמים, אשר חק ימי להם ואניותיהם מפליגות ובאות, אולי לא יבינו לשמחה מה זו עושה. אך לנו ההופעה הקרובה של האניה הקטנה הזו בחופנו, כשהיא גדולה בדגלנו ומוטטה בידי צוות שלנו — פרט, לפי שעה, לקברניט ולמנהל הראשי — בשורה היא, אשר יש בה משום נחמה גם בימים מרים אלה.

זכינו סוף-סוף להתחלה של ממש, לו גם צנרעה, במגמת קו נוסעים, רכישת האניה הראשונה באה מכוח-יכונו של "צים", אשר החבל הימי לישראל משתתף בהון המניות שלו השתתפות צבורית-סמלית והנהלת הסוכנות היהודית החדשה, "נחשון" עומסות את עומסו העיקרי.

— למה ארכו הדברים עד הלום? ישאלו רבים. אכן, גורמי-חץ וגורמי-פנים נשזרו יחד, כדי להסביך את הדבר הקשה גם בלאו הכי ועכבו על הביצוע. אך הנה קם הדבר.

החי"ל, אשר השקיע מאמציו בהפניית פני הישוב לים ובהמרצת ההתחלה — יוסיף לפעול לקידום המעשה ולשגשוגו.

המושג המקובל, כי אין קו נוסעים יכול להתקיים בלי תמיכה גדולה מקופת מדינה קיימת — לא לנו הוא. עלינו לעשות בכחותינו. ומי שענה לחקלאות שלנו — הוא יענה לספנות שלנו!

לישראל בשטחים השונים, בהם עסקנו בעיקר בשנים שעברו, ונוסף על כך — הטית שכס למשימות חדשות בספנות, בדיג וביתר ענפי המשק הימי. למען נוכל לעמוד בכל אלה, עלינו להתמסר בתקופה הקרובה, ביתר שאת וביתר תנופה, לביצור המסגרת הארגונית של תנועתנו ולהרחבתה, בארץ ובחוץ-לארץ. וחובה עלינו להתמסר במיוחד ל"כבוש הגולה", שגם יהודי התפוצות יוכלו לעזור לנו במאמצינו להקמת צי מסחרי עברי ולפיתוח יתר ענפי הימאות.

בעוד שבועות מספר יחוג החבל הימי לישראל את חג העשור לקיומו. עשר השנים שעברו היו הרות אסון ופורענות לעמנו. הגולה הדוויה הוכרעה ונכרתה כליל באותה תקופת-אימים, שלא היתה דוגמתה אצל אף אומה ולשון, גם הישוב לא זכה באותו זמן אף ליום אחד של שלום בלתי מופרע.

אם להביא זאת בחשבון, לא נוכל שלא להתפעל על כך, שהחבל הימי לישראל לא זה בלבד שהחזיק מעמד, אלא הצליח ליהפך לתנועה חשובה ובעלת סכויים לעתיד, כפי שהיא עתה.

הגורם העיקרי להתפתחותו של החבל הימי לישראל נערץ בכך, שמחולליה של תנועתנו הימית — שהניחו לה יסוד בשנת 1937 — לא יצרו יצור מלאכותי, שאינו קשור בחיים האורגניים של העם, אלא נהנו צורה ודמות להסיסה הימית, שהיתה קיימת כבר אז, פה ושם, בחוגי הישוב השונים. הנחשונים המעטים, שהחלו בפעולתם החלוצית, לא עצרו כוח לגדול במספר ובאיכות. כי רק מאמץ מאוחד של כל חלקי העם יש בכוחו להרים משא זה.

הגורם הבלתי אמצעי לאותו כנוס היסוד של החי"ל, אשר לא ישכח, שהתכנס בחודש יוני 1937 על ספונה של "הרציון" היה במדה רבה — רצון החיים של הישוב ותגובתו האינסטינקטיבית לאותו הנסיון להשמיד את כוחו, להכניעו ולנתקו מהעולם החיצוני, שהיינו עדים לו בימים ההם. ושומה היה עלינו לטפח את ההתחלות, להכפיל מאמץ ולהפוך את התנועה הצעירה משנת 1937 למכשיר המוני של המפעל הימי העברי, אשר הוכר במרוצת הימים על ידי הקונגרס הציוני. לא היינו מגיעים לכך, לולא נענה החי"ל לצרכיה החיוניים של השעה.

כיום הזה, תודות לתעמולה ופעולת ההסברה של החבל הימי לישראל, הפך הרעיון של כבוש הים חלק בלתי נפרד ומשלים לרעיון כבוש האדמה וחדר לתוך הכרתם של חוגים רחבים בישוב. גם יהודי התפוצות החלו, ובעיקר בזמן האחרון, להתעניין במיוחד בעניני הימאות העברית ויהדות דרום אפריקה עושה למענה רבות זה שנים. הכנוס הימי של החבל הימי לישראל, שהתקיים בבאזל בימי הקונגרס הציוני האחרון (הכ"ב), היה צעד חשוב לקידום עניניו ולהבאת דבר הים העברי לרחבי הגולה. רבים הם התפקידים העומדים כיום בפני תנועתנו: הרחבת הפעולה הענפה, הנעשית על ידי החבל הימי

מכון. בראשית צעדיו העצמאיים מצאוהו פנעי-המלחמה. היום צועד הדיג שלנו שוב, ולו גם בצעדים איטיים, בדרך להבראתו.

הדיג במי-מרום היה לענף המשק העיקרי של קבוצת חולתא. שיטות הדיג משתפרות בו והולכות והפריון הממוצע ליום עבודה גדל. בים הכנרת עובדות שלוש קבוצות של דייגים עבריים. צרות-העין של השלטונות לא רפתה את ידי הדייגים. העבודה בדיג מוסיפה להיות ענף חשוב במשקי קבוצות עין-גב, גנוסר ומעגן, הודות לדיג פותחה התחבורה הימית בכנרת. דרך המים היא דרך המלך של נקודת עין-גב, השוכנת מורחה לכנרת. נתיבי הספנות בים כנרת משוים לו גוון עברי ובזכותם נוספה לנו חויה מזהירה ביותר בפנה זו של ארצנו.

בשדה הדיג הימי הוקמו שני ישוביים ראשונים: «גוהיים» (גורדוניה-מעפילים) בעתלית ו«שדות-ים» בקיסריה. למעלה משליש קיומם — על הדיג ועבודת הים, נעשתה התחלה ע"י ארגון חיילים ונטרים משוחררים «מכמורת» להקמת כפר דייגים שלישי במפרץ אבו-זבורה. קיים הגרעין לפיתוח הדיג הימי, בספינות הדיג של קבוצי-הים וקבוצות דיג של בודדים בתל-אביב ובחיפה. שיטות דיג משוכללות יותר מונהגות עתה בעבודה, בהדרכת התחנה לחקר הים והדיג בחיפה, המכוונת את קבוצות הדיג בהתאם לתוצאות מחקרה בעניות הדיג במימי ארצנו. צי הספינות משתחרר מנטל הציוד הלוקי, מורשת ימות המלחמה. עולה פרוין העבודה והרנטביליות. תוצאות ה«יש» בעין מסתכמות בעלית חלקנו בדיג האי הכללי, מ-3.6% ב-1939 ל-45.3% ב-1946.

אבל — נדמה, כי המעוף נחלש. אין תנופה מספיקה להמשך הביסוס וההרחבה, חסרה ההערכה הדרושה לחשיבות נקודות ישוב על חוף הים, אשר רק בכוחה אפשר יהיה להתגבר על הקשיים המיוחדים של התישבות זו ברצועות החוף הנמצאות ברשותנו. לא נמצאו גם עד כה האמצעים ליצירת מעגנים לכפרי הדייגים, שהם הם תנאי ראשון להתפתחותם ובסוסם. טבעי הוא, כי האוירה הקיימת אין בכוחה לחזק ולאמץ את ידי עושי המלאכה, אשר נשאו בעול במשך שנים רבות וקשות, לא רק שמשפר הקבוצים המועמדים להתישבות ימית קטן והולך אלא גם בישובי הים הקיימים מודגשת עיפות.

ראשיתה של הספנות העברית חלה עוד לפני העשור האחרון, אך ה«יש» שהיה אז כמעט ואיננו עוד. שוב אנו עומדים בראשית הדרך. לא נמצא בסיס לפעולה משותפת בין חברות הספנות העברית הקיימות והחון הלאומי ואף הון פרטי לא נמצא להן; כתוצאה מזה לא התרחב שטח פעולתן, צר, נסיונל ומרצם של בעלי החברות הפרטיות לא הוקדש ולא נוצל לצרכי הספנות העברית. לעומת זאת נוצר סוף סוף, אם כי באחור זמן, המכשיר הלאומי

מלאו עשר שנים מיום שהונח היסוד לתנועה העממית ל«יקיצה ימית». אנו חוגגים את חג העשור הראשון להקמת החבל הימי לישראל, שאמר לעשות את רעיון גאולת הים נחלה לעם כולו. ביום זה — בסיום תקופה ראשונה לתנועה הימית — ננסה לסקור בראשי פרקים את ה«יש», לסכם את ההישגים, לציין את הכשלונות ולקבוע את דרכי-העשייה לפיתוח הימאות העברית.

תקופת עשור היא, לכאורה, ארוכה למדי בהתפתחות תקינה, הנותנת מקום למעשים הרבה, אך לא כך הוא לגבי מפעלי בראשית והנחה יסודות בשנים של חירום. כך קרה גם לרעיון כבוש הים, שההתעוררות לפעולה בטון זה — לאחר הונחה של יובל שנים — נתקלה בקשיים רבים, שלא הניחו לה אפשרות להתמדה אלא למקוטעין. זאת ועוד: מלחמת העולם, ברובה של תקופה זו, שיתקה אותו רצון כמעט לחלוטין, ואם בכל זאת החזקנו מעמד, הרי זה בכוח החזון והיחוללים לשנים הבאות, שנראה היה, כי בהן יפתחו אפשרויות גדולות למפעלינו הימיים במסגרת עצמאותנו בארץ. אך גם הבאות זימנו לנו אכזבה, מצבי החירום, שבאו עלינו מיד לאחר המלחמה. ככלו והאיטו את מאמצינו בכל שטחי הפעולה. ודוקא משום כך חובה עלינו להעריך ביום זה את ה«יש», פרי הישגינו הראשונים, שעליהם מצויים אנו לשמור כעל אבני-יסוד לבנין מפעלינו בעתיד.

הסתערותנו על עמדות הים היתה בראשונה כללית. תקענו יחד בגמלי הארץ, קרענו חלון עצמאי בחופה של תל-אביב, הלוצי הדיג פרשו את רשתותיהם במי-מרום, בכנרת ובים התיכון. קבוצות קבוצות סללו לעצמם דרך, בלי נסיון ומדריך, וכבשו עמדות ראשונות בדיג ובהתישבות ימית. התלבטנו בחפוש דרכים ואמצעים להפעלת הספנות העברית, בדקנו והגענו לנקודת אחיזה.

נמל תל-אביב, שהיה הראשון למפעלינו העצמאיים של הישוב העברי בא"י, שותק בימי המלחמה. עתה מתחיל הוא להתאושש. הוא העלה את תפוקתו ביבוא ויצוא מ-22,000 טונות בשנת 1945 ל-110,000 טונות אשתקד, בסיפוק אפשר לציין, שהתכניות שאושרו בימים האחרונים ע"י הנהלת ה«אוצר» בקשר להגדלת ציודו של הנמל עשויות להגביר את כושר העבודה והיקפה בחדשים הקרובים. הציוד הנוסף יחזיר ודאי לנמל את מרבית הסחר היהודי, שהיה פונה, בדלית ברירה, לנמלי הארץ האחרים.

אך חסרים אנו עדיין יזמה ונכונות לפעולה, להרחבת הנמל בממדים מתאימים למידת הצרכים המשקיים של הישוב הקשור בו. הגשמת תפקידו החיוני לכלכלת הישוב בדרום הארץ בכלל ובתל-אביב בפרט עוד היא מאתנו הלאה.

עם תחלת העשור החולף התחלנו בפעולה מתוכנת בשדה הדיג העברי, אבל גם כאן חסרה היתה לנו השגות להתפתחות תקינה — מתחומי נסיונות לתחומי מעשה

להפעלת ספנות עברית, עם יסוד חברת השיט הארצישרי-אלית "צים", חברה זו התחילה כבר בפעולתה ואניתה הראשונה תחנך בקרוב קו אניות עברי קבוע בין נמלי הארץ ונמלי ים-התיכון. התחלה קטנה זו תוכל לשמש, למרות התנאים המיוחדים הקשים, מנוף להמשך גדול רק אם תתגלה התבונה הדרושה לפעולה זו ויועמדו לרשותה האמצעים המתאימים להקמת ספנות נוסעים ומשא במידה גדולה.

גידול מספר בני הנוער המתחנכים לתפקידיים משמש אות מבשר להשתרשות הימאות בקרבנו. בתקופת העשור פותחה רשת אגודות הנוער הימיות, ומספר חבריהן הגיע ל-1600 בערך; הוקם בית הספר הימי בחיפה, על מאת תלמידיו; לנוער ניתן חנוך ימי ראשוני לתפקידים של מלחים וסגני קצינים. אך אין ימאי רוכש מקצועו ודרגתו, אלא במשך שנים מרובות בים. אניות זרות אינן מקבלות ברצון צעירים בני-עם זר. הנוער העברי הרוצה לקשור עתידו בעבודות ים עומד חסרי-ישע לנוכח חוסר האפשרות להמשיך ברכישת נסיון, מורגש המחסור באניות עבריות הרואות את האמון של ימאים צעירים כחלק מתפקידן. בתוך מעגל קסמים זה שומה עלינו לדאוג לדרכים המת-אימות ליצירת המלאי הדרוש של כוחות ימאים לקראת הבאות.

הנה כי כך נוצרו בתקופת העשור לקיום החבל הימי

לישראל עובדות מספר. אין אמנם להגנים בהערכתו, אבל חלילה לנו לזלול בהישיגהו, קשה היא דרך כובשי הים העברי. ראשית פעולתו היתה באוירה של אדישות מבפנים וקשיים מבחוץ. בלי נסיון וידיעה, אבל באומץ לב וברוח חלוצית נחרשו התלמים הראשונים בים ובחפזו, מתוך החלטה נחושה להפוך את הים לחלק ממולדת העם. המפעלים הימיים שהוקמו בתקופה הקצרה הצליחו במידה זו או אחרת, לקדם את תחית הימאות העברית וההישגים במפעלינו הימיים משמשים כבר עתה הוכחה נאמנה לקטניי האמונה, המקילים ראש בערך הים ואוצרותיו במסגרת מערכתנו הכלכלית. ואף על פי כן — גודה שאחרנו בעשיה הזנחנו פעולות, כי טרם עלה בידינו לעורר תנועה רבתי אשר תשבור את האדישות והקפאון למפעלי-הים. גם ה"יש" הדל לא היה בנמצא אלמלי התנועה הצבורית לימאות העברית במסגרת החבל הימי לישראל. גוף זה יום תכניות למפעליים, עודד ותבע את בצועם. הוא גם שיצר, בפעם הראשונה בתולדות הישוב, במה קבועה לעניני הים, שמעל עמודיה הטיפו שוחרי הים העברי לכבושו של הים ולהחשת עזרה למפעלי הים.

במשך העשור הזנחו היסודות. הגיעה השעה להקים עליהם את הבנין הגדול של ימאות עברית לענפיה השונים. נקוה כי ההתעוררות הימית בקרב העם, אשר אליה מכוונת פעולת החבל הימי לישראל, תיהפך בעתיד הקרוב למנוף של יזמה רבת-פעלים להקמת הבנין הזה.

ברכת המוסדות

עשר שנות החבל הימי לישראל הן תקופה של מאמצים בלתי פוסקים להקמת הימאות העברית, חיוקה והגברתה.

בעצם ימי מאורעות הדמים הוקם החבל הימי והתחיל בפעולותיו ולא פסק מהן אף בשנות מלחמת העולם על מראותיה, בימי פורעניות ובשעות חירום.

כיום אין עוד ויכוח על חשיבותו הרבה של הים במערכת הכלכלתו הלאומית, בהגדלת כוח הקליטה של הארץ, בפתחת מקורות פרנסה ועבודה חדשים.

כולנו מעריכים הערכה מיוחדת את פעולתו של החבל הימי לישראל, שהיטיב לעשות למען חינוכו של הדור הגדול בארץ יבפעולות ארגון והסברה בקרב הישוב העברי בארץ-ישראל, וכן באחרים שמרכזו היהדות כח"ל וגם בקרב אנשי מדינה וכלכלה שונים בארצות.

היו רצון וירבו יורדי ים עבריים, יגדלו מפעלי ים עבריים, תוקם ימאית עברית, יתחזק הנמל העברי והרבינה אניות עבריות על פני הים.

ברכתנו — ברכת התנועה הציונית והנתלתה לכל אלה המרחיבים גבולות המולדת בים בעמלם ומאמצם, הנותנים חלקם לבנין מדינתנו העברית!

הנהלת הסוכנות היהודית לא"י

ירושלים, אייר תש"ו.

לחבל הימי לישראל!

שא ברכה,

על עשר שנות פעולתך הנאמנה להחייאת קשרי העם הים.

הנהלת הועד הלאומי

לחיל — לחג העשור — ברכת ההסתדרות הכללית

של העובדים העברים בארץ-ישראל.

ברכה על אשר נעשה כבר: על הפעולה בהקנית ערכיים לישוב; על המאמצים בחנוך הנוער לעבודת-הים; על ההשתתפות בהקמת מפעליים חדשים.

וברכה לאשר ייעשה עוד. תגדל יכולת-הפעולה, תרחב המסגרת, תגבר התנופה!

הים, אשר לחופו תשכון ארצנו — קורא לנו!

להרחיב גבולות הארץ, להוציא לחם מן הים, לכבוש נתיבות לגאולים במים רבים.

תהיה היר היהודית הנטייה לבנין וליצירה פרושה על פני הים — לחדוש ברית הקדומים בין העם, ארצו וימו.

הועד הפועל של ההסתדרות הכללית של העובדים העברים בארץ-ישראל

מר טולקובסקי הנכבד,

בשם מפעל הנמל הוטל עלי להעביר את ברכותינו הנאמנות ליוכל העשור של החבל הימי לישראל.

להגכם זה ברכתנו שלובה במשאלתנו אליכם, מתוך מערכת פעולותיכם הנרחבות צריכה להודק הפעולה למען מפעל יקר זה, מפעל הנמל העברי. יחל העשור השני לקיום החבל בסימן של פעולה ענפה למען הנמל, הרחבתו, הגדלת ציודו ושגשוגו.

אין כוונן הזה, בו זקוק הנמל להכרת הצבור ולהסמכותו, למען יוכל לעבור את חבלי התחדשותו מאז גמר המלחמה. בידכם המכשיר התעמולתי להביא את השיבות הדבר לדעת תוגים נרחבים, בידכם הנסיון, היכולת הגדולה ורבת התוצאות.

בכבוד רב,

אוצר מפעלי ים בע"מ

(—) א. זפשיטין

מנהל כללי

ה' באייר התש"ז

מר טולקובסקי הנכבד,

חרשה לנו להביע לך ולתנועת החבל הימי לישראל את ברכותינו הלבניות להג העשור לקיום התנועה.

למרות שמתוך עשר שנות קיומו של החבל הימי לישראל שש שנים היו שנות מלחמה שהפריעו לפעולה בארץ ומחוצה לה, הצליח החבל הימי לישראל להקים תנועה עממית רחבה כיסוד לגיוס העם היהודי בארץ-ישראל ובגולה למען תפקיד כיבוש הים.

רוצים אנו לציון ולהודות במיוחד לחבל הימי לישראל בעד יומתו ועזרתו להקמת חברתנו, שרואה את תפקידה במיתוח צי יהודי מסהרי בהיקף גדול, שתפליג בכל הימים ותשרת את העליה ואת המשק הארצישראלי. למען השג צי ימי גדול כזה יש צורך בגיוס אמצעים רבים עד מאד ומקיים אנו שתנועת החבל הימי לישראל בכל הארצות תראה כאחד התפקידים העיקריים והיסודיים שלה את גיוס ההון הדרוש להקמת הצי העברי.

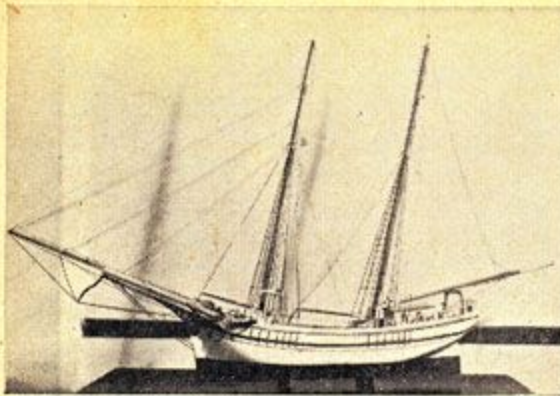
אנו תקוה שתמשיכו במאמציםם ושתרכזו בשורותיכם רכבות נוספות של יהודים בכל הארצות.

בכבוד רב,

(—) ד"ר נ. וידרא

צימ, חברת השיט הארצישראלית בע"מ

אנו מפרסמים בזה את הברכות הראשונות שקבלנו ליום העשור של החבל הימי לישראל. את הברכות הנוספות נפרסם בגליון הבא.

תבנית של ספינה
במויואן החבל הימי לישראל בחיפה

ת"א, י"ז באייר תש"ז

לכבוד

מרכז החבל הימי לישראל

כאן-

ביום הג הים וחג העשור לחבל הימי לישראל — ברכה והפלה:

מי יתן ריזכה החבל הימי לישראל להיות המעודד את הגוער העברי כולו בהכשרתו הימית.

יתן ד' תנוכה לראות המוני אניות נושאות יהודים בני חורין להוסי המולדת העברית החפשיית, ויקיים לעינינו "ושבתי שבות עמי".

אגוד ספורטיבידתו, אליצור"
התנהלה הארצית

י"ז אייר תש"ז

לכבוד

מרכז החבל הימי לישראל

תל-אביב.

א. נ.

שמחים אנו להזמנות לתת ביטוי להערכתנו למפעלכם החשוב, גם אנו נמצאים בתוך הפעולה הרגשתנו היא הרי גשת שמחה בבית.

במשך 10 שנות פעולתו של החבל הימי לישראל חל מפנה טיחלט של הצבור אל "הציונות ביס", רב מאד חלקכם בזה.

תבורכי בהגשמה מלאה של שאיפותיכם, בנצחוננו במחרה בימינו.

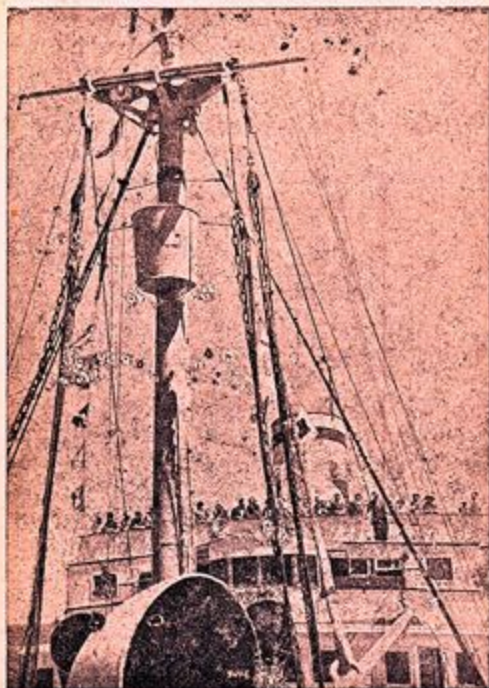
בכל הכבוד

(—) ע. גליקמן

התאגדות לתרבות גופנית "המופעל"
הועד המרכזי

ב'מים 6-10 ביוני 1937

י. פ. / מאז ועד עתה

על סיפונה של „הר ציון“

העיקר: כיום אנו מבינים יותר ויותר, כי עדיין דלים אנו וריקים וכי יש להגביר ולהאדיר את המעשה. עסקנים רבים דרושים לנו, פעילים — „משוגעים“ למעשה הימי, אשר יקימו את הבסיס המשקי לתנועתנו ויתנו לה מנוף להרחבה.

עשירים בנסיון אנו עוברים את סף העשור הראשון לקיומנו.

מהלך הכנוס

במעמד 140 משתתפים נפתח הכנוס של הליגה הימית העברית — על סיפונה של „הר ציון“ בִּ8 ליוני 1937. בערב פתח הדי"ר מ. סולוביטשיק, דברי ברכה השמיעו: בִּר־כוכבא מאירוביץ בשם הסוכנות היהודית לארץ ישראל, אולניקוב, בשם הישוב בחיפה, ש. ספלנסקי וד. רמז. לאחר ישיבת הפתיחה הפליגת האניה ללב הים. היא עשתה את דרכה מחיפה לנמל ליסטול בקפריסין וחזרה דרך תל־אביב לחיפה.

ליושב ראש הכנוס נבחר מר ש. סולוביטשיק. היה אבא חושי ובריכוזבא מאירוביץ הרצו על תפקידי הליגה ועל פעולתה הקרובה. מרשׁ נ. סלושׁקי, בא, בחיצאנו גזשׁת

לפני עשר שנים היה הדבר. על סיפונה של „הר ציון“ התכנסו כמה עשרות מבני הישוב — ממנהיגיו וראשי, נציגי מפלגות וגופים צבוריים וכלכליים שונים ועתר נאים — לכנוס הימי העברי הראשון, להניח יסוד לליגה הימית הארצית — לחבל הימי לישראל. מפרספקטיבה של 10 שנים נראים הדברים אחרת מכפי שנראו אז בעיניהם של משתתפי הכנוס. מוארים הם באור המעשה שבצענו במשך העשור, בחונים במבחן הארגון והפעולות, הקשיים, ההתלבטויות והמעשים.

לא היתה לכנוס תכנית קבועה מראש — ביחס לפעור לות העתיד, אך יש לציין כי אותו דיון ראשון כלל בתוכו גרעינים רבים למחשבה, שבאו על הגשמתם במשך הימים; ויש מהם, שטרם באו על ספוקם.

לא היה זה אלא טבעי, שהדיונים הראשונים הוו מעין תערובת מגוונת של חזון מרקייע ורצון לוחט, שאינו יודע גבולות וסייגים, עם מגמות מטושטשות ויכולת מוגבלת. כזאת היא ראשיתו של כל מפעל ומפעל. מתוך המסכת המעורפלת מבצבצים ועולים אותם המעשים שבהגשמתם אנו נושאים במשך הימים — במעשה פשוט וקטן, אך בהתמדה, מאז אותו כנוס ועד היום הזה.

על מה דובר בכנוס זה? ראשית כל — על המסגרת הארגונית שיש ליצור, היו אז בשורותינו 3500 חברים בחיפה ובתל־אביב והעלתה הסיסמא ל־10 אלפים חברים. היו שהרהיבו עוז והעלו את התביעה ל־20 אלף ויותר. דובר היה כבר אז על ראשית הפעולה בגולה, באמצעות מכשיר רב ערך — ספינת לימוד ותעמולה, אשר תפליג לימים רחוקים וקרובים ותביא את בשורת המולדת לרחבי הגולה.

אך מסגרת ארגונית זו לא לעצמה היא באה, אלא להגשמת מטרתיה של הליגה: הכשרת עובדים לאניות עבריות וזרות, תמיכה במפעלים הימיים הקיימים ומעל לכל — הקמת הספנות העברית. לא דובר היה על פרטים (מלבד עניני ארגון); ניתן רק בטוי לאותה הדמות של הימאות העברית בעתיד, שיוזמי הכנוס ומשתתפיו שׁוה לנגד עיניהם.

לא בכל הלכנו בקו שסומן בכנוס. זוהי דרכה של המציאות. לא יכולנו לחזות מראש מה קשים יהיו הימים שיעברו עלינו — ימי המאורעות בארץ ושנות האימים של ההשמדה בגולת אירופה.

הרבה זמן ומרץ הקדשנו ליצירת המסגרת לפעולתנו עד שיצרנו אותו כלי עממי רבי־ממדים, שבכוחו ובכוח כוחו אנו מתקדמים. לשלוש רבבות הגענו, לתוגים רחבים ושונים חדרנו, כלים יצרנו נושאי־ברכה, אולם — וזה

הידועה והבקיאות. להוכיח — מה רבים ואמיצים, מתמידים ומישרים, היו קשרי העם עם הים, מקדמת התהוותו על חוף ים מולדתו ועד ימי פוזרו על פני ארצות בתקופות מאוחרות. בויכוח השתתפו: ד"ר מ. סולוביטשיק, פ. גורר — כובסקי, י. בייטאלי, י. בן-אהרן, קורנפלד, ד"ר מ. גורביץ, ד. פלורנטיין (ז"ל), ח. ויינ, א. ברלס, י. פרוכטר, ד"ר ש. ברדין, ז. שרף, ד"ר י. סובול, סכר, י. מיוחס, ש. לביא, ש. פרידלנד וי. כץ. בסיס הויכוח הביעו היה ל. ברקוביץ (בעל האניה) ורב החובל א. הירשפלד (ז"ל) דברי תודה ליוזמי הכנס, שכנסתו באניהם. לאחר קבלת התחלטות ובחירת המרכז המועצה של החבל הימי לישראל נפתחים הכנס ביום 10 ליוני 1937.

חנת קיפניס מנעימה ומזרחית

מדברי הנואמים ב'שיבת המתיחה'

ד"ר מ. סולוביטשיק / הליגה הימית —

הכנסים העממיים למפעלי הים

קומץ קטן אנתנו של אנשים מתוך הישוב הארצי-ישראלי שעלו על האניה הזאת, כדי להניח יסוד למפעל חדש. עומדים אנו בתחלתו של טפעל גדול, שמגמתו לפלס נתיב לעבודתנו הימית.

הימים הם ימים קשים והים גועש ורוחה. ים תיכון זה נעשה בזמן האחרון מרכז של התחרות למעצמות גדולות, של מלחמה משקית ופוליטית. ובתוך הים הזה — מה אנו? — תולעת קטנה. מה אנו, שנבוא בהתחרות עם המעצמות האלה? אבל יודעים אנתנו, כי התולעת הזאת — תולעת יעקב היא, ולא פעם למדנו מתוך ההיסטוריה, שמצוות המציאות, מצוות הגלות, מצוות העתיד — מעוררות בתר-לעת זו כוחות שיכולים להתחרות עם הלוייתנים ועם תניני הים.

התחלה קטנה וצנועה היא שאנתנו מכריזים עליה, אבל כל דרך עבודתנו בארץ היא חליות-חליות של התחלות צנועות. בהתחלה צנועה הכרזנו על כבוש הקר-קע, על כבוש העברדה, על השפה העברית, על המדע העברי, על תעשייה עברית וערים עבריות והגענו לדרגת התפתחות מסוימת. אנו תקוה ואמונה, אנו בטחון, אנו

ודאות, שגם בשטח החדש הזה של העבודה הימית נצליח ונתפוס עמדות ונדע לבסס את כוחנו גם על הים, כמו שבסנתנו על היבשה. במשך השנה האחרונה, שנת המאורעות, למדנו כולנו להעריך את ערכו המיוחד של הים. כיצור חי עומד לנגד עיני-הררח של כולנו הקו המב-דיל (הקונטור בלע"ז) של חוף ארץ-ישראל, המהווה את הציור התיצוני של ארץ הצבי. קו זה של חוף ארץ-ישראל חרות בלוח לבו של כל אחד מאנתנו ומשמש מעין סמל המולדת. עד השנה הזאת שמש קונטור זה, בשביל הרוב המכריע של עמנו, רק קו מבדיל בין היבשה ובין הים. עתה הוא משמש לנו סמל כפול. הוא מסמל בעת ובעונה אחת את גבול היבשה כלפי הים ואת גבול הים כלפי הארץ. השנה רכשנו את הים בתור נכס לאומי נוסף. לפי שעה אמנם להלכה בעיקר אבל — רואים אנו גם את האפשרויות המעשיות הבלתי מוגבלות במקצוע הימאות. הליגה העברית הימית, שלקחה על עצמה להזמין אתכם לכנס זה, צריכה לשמש בסיס עממי לכל המפעלים שהר-קמו ויוקמו במקצוע הים.

ש. קפלנמקי / הים הזה הוא חלק מארץ-ישראל

רעיון מציון גנו מארגני הכנס הזה, לסדרו על ספון האניה השטה בלב ים. זהו טבעי מאד לערוך את יום הולדתה של הליגה הימית העברית בקרבה ממשית לים.

ובשעה זו נזכר אנכי בליגות הימיות שהיו מתארגנות באירופה, הנה, למשל, זו שבגרמניה, שבראשה עמד קיזר וילהלם השני, אשר תבע לגרמנים את השלטון על הימים. יש טעם לא נעים ביותר להשוואה הזאת. הסיסמא של הליגה הגרמנית הייתה — לכבוש את הים במובן צבאי, לרכוש את דעת הקהל בשביל יציאת צי צבאי. מטרת הליגה שלנו הן אחרות לגמרי. כשם שבשטח העבודה והאדמה שאופים אנתנו לכבושים — לא בחיל ולא בכוח, כי אם ברוח, לגאולה עצמנו, להבראת העם, כך גם בכבוש הים. אין אנתנו שואפים לכבוש הים או לגאולתו, כי אם להכשרת עצמנו בשביל הים, לשחרור כשרונותינו, לחדור שם במדה האפשרית לשטח חשוב זה של המולדת. כי הים הזה הוא חלק מארץ-ישראל. זהו רעיון אלמנטרי, אולם דוקא משום פשטותו הוא נשכח ואיננו מוכן. ארץ-ישראל שוכנת בין מדבר ובין ים. המדבר מפריד, המדבר הוא מקור רוח קדים, ואנתנו בודאי שלא ניהפך לעם מדבר. אבל הים הוא מקור גשמי הברכה. הים איננו מפריד, הוא מקשר. אמר מקס נורדוי, שמדבריות ויבשות מפרידים וימים מקשרים ומאחדים. גם ים זה מקשר אותנו — לעולם הגדול, לתרבות אירופה. הוא מקשר אותנו עם העם היהודי בתפוצות הגולה ומשמש מקור להרבה פרנסות, להרבה מקצועות. עלינו ללמוד הרבה עד שנוכל ליהנות משפע המים. הכרמל הזה היה פעם הגבול הפוליטי בינינו לבין צור וצידון. פה, על המפרץ הזה, ישב

תפקיד הכנסו הזה לקרב אלינו את הים, לקרבו בהר-גשה, לחזק את רצוננו, להפעיל אחרים ולמצוא יוטר חברים לענין זה של העבודה הימית. גם תרומה קטנה, קבועה שנה שנה, תרומה של רבבות אנשים, יכולה לעזור לבנין הספנות העברית. אני מניח, כי נשמור שנה שנה לעשות את הכנסו הזה בים ואני מניח, שנוכל להביא בחשבון שהתל-אביביים לא יצטרכו עוד לבוא לחיפה בכדי לעלות לאניה ויוכלו לעלות בנמל תל-אביב (מחר-אחר-מחר). תרשוני לענות למחיות הכפים הללו בהערה לא חגיגית: גם נמל תל-אביב מתפתח לאט. הוא צריך היה ויכול היה להיות כבר אחר.

צאו וחשבו כמה כסף מוממן נורקים אנו לים יום יום, בכל מיני צורות, ועד כמה אין אנחנו מצליחים לעשות מעשה, כדי שחלק מסוים מהכסף ילך אלינו. הרי האנשים שלנו יש להם מוחות, יש להם עפרונות — ואיך יתכן הדבר, כי נמסור חילנו לאחרים במדה כזו? איך קרה לנו הדבר הזה — קשה כמעט לחבין. השנה מדברים על נסיעות מן הארץ ומוסרים על מספרים איומים, על עשרת אלפים או יותר. הכרטיסים כולם נמכרו ל-3—2 חדשים, וכולם — לאניות לא לנו. והרי יש כסף ליהודים ומדוע אין לנו קו שלנו? מה הסבה? הסבה היא, שכנראה בכסף פרטי לא נוכל לעשות זאת. חוזרת ההיסטוריה — ההיסטוריה של כל בנין ארץ-ישראל. צריכים להתחיל הבטלנים, הטפשים, אלה שאינם מומחים — אחר כך יבואו המומחים ויריחו כסף, צריך שיהיה מקור כספי עממי, קרן היסוד של הים, וזהו תכליתנו. כל יהודי צריך להקריב את חצי הלירה לשנה או לירה, צריך ליצור מצב כזה שאדם בישוב לא יגוח בענין זה.

יש צורך לעורר מחדש את חבת הים בתוך המוני ישראל. אני רואה לפני גם את יהודי אמריקה ואנגליה מצטרפים להרחבת מפעלנו בים. גם את היהדות הפולנית. אני רואה כשותפת ואת כל פזורי ישראל באשר הם. צריך שכל יהודי יקבע לו איזו שהיא עמדה ביחס לים ובכוח הכנסות קטנות מרבבות עם ובמעט אומץ — אפשר לשנות הרבה בענין זה. אינני רואה כל סבה מדוע לא יהיה לנו צי עברי גדול.

שבת ובלוק, שהוציא מקרבו הרבה יורדי ים, שחצו את הים התיכון וגילו את קרתגו ואת ספרד. הרבה כשרונות גנוזים בנו ואנחנו צריכים, מתוך התאמצות רצון החיים, לאסוף את הכשרונות האלה ולהסתגל למקצועות הים, כמו שהסתגלנו לעבודת האדמה. אשר גם ממנה נותקנו במשך הדורות. אני תקווה וברכה שהכנסו הזה צריך לכלד את הכחות של הליגה הימית בארץ-ישראל ולרכז את כל שאיפות הישוב סביב המפעל הזה, ושברכת הים, ברכת המולדת, תהיה שורה על הכנסו הזה ותביא לתוצאות פוריות בשביל המפעל החדש.

כנסו הימי הראשון — ליד שולחן הנשיאות

ד. רמז / יש לעורר מחדש את חבת הים בתוך המוני ישראל

אנו מתחילים. לדעתי מתחילים זמן רב יותר מדי. תשעה חדשים עברו למן המסכה הראשונה בחיפה ליסוד הליגה הימית. החדשים הללו לא היו חדשים פשוטים, הם היו חדשים של תקופה מהפכנית וטוערת בארץ. והתערורות ישובית זו שצפינו לה לענין הים התפתחה ברפיון. מן הראוי היה לנו לבוא לכינוס הזה כשליחי אלפים רבים של חברים ואנו מונים לעת עתה רק אלפים מעטים, ועדיין אין לנו סניפים לא בירושלים ולא במושבות.

לכנסנו זה רצינו לתת צורה מקורית. בקשנו לחדש מה שהוא בשגרת החיים. וכל חודש בעל ערך בתוך החיים טעון קצת רוח הקודש, קצת השראה. יציאה זו לשנים-שלושה ימים לים בצוותא יש בה כדי לקרבנו לענין שעליו אנו מדברים. וזכות היא לאניה „הרציון“, לרב החובל העברי ולבעלי האניה — לאכנס את הכנסו הזה. אניות חברת ברקוביצי, זו המאכנסת אותנו, ואניות חברת „עתיד“ המיוחדות למטען בלבד — הן, לפי שעה, כל רכושנו באניות שיט. אם היתה לנו אניה שנסעה מחיפה לטריאסט ובה 120 עובדים — נתנו לה להמכר בפטיש בבית המשפט.

חבל ימי לישראל — על שום מה?

יש אנשים שאינם מבינים את הקשר. חבל פירושו גם חבר. זה גם מסמן מדה, שמשמתי שים בה בים. מזה גם רב חובל. יש גם פירושים אחרים: „חבלי לידה“, „נפל חבל בנעימים“ (במובן חלק). יש גם „חבלי משיח“. זה מסמל את מלחמתנו בעד חלקנו בים. אנו מאושרים שזכינו להשתתף בהתחלה היפה והמבורכת הזאת להבטיח לעם ישראל חבל בנעימים בים. (מדברי הסיום של ש. קפלנסקי בכנסו היסוד)

התחלות עבודתנו בים בצעו ע"י קומץ אנשים קטן. עכשיו יש לנו כבר גרעין של מאות צעירים המכשירים את עצמם לעבודה. יש לנו 150 מלחים, עובדי אניות ויותר מאלף עובדי נמלים בחיפה ובתל-אביב, שגם הם מסוגלים לעבוד באניות. ישנה התעוררות ניכרת לעבודה בים, גם בחוגי הנוער החלוצי בגולה. בשורות הליגה רכזנו במשך שמונת החודשים האחרוןיים, בלי התאמצות מיוחדת, יותר מ-3,500 חבר בחיפה ובתל-אביב. ירושלים, טבריה, המושבות ומשקי העובדים לא יהיו פטורים מארגון הליגה. תפקידנו הראשון הוא לרכז בארץ 10,000 חברים, שרעיון כבוש עמדות חדשות בים יהיה קרוב ללבם. אז אפשר יהיה לצאת לגולה, וזו שליחות ציונית חשובה. ישנם הרבה יהודים בגולה, שרעיון הציונות זר להם ועל ידי ארגון הליגה נוכל לקרב אותם גם לציונות. חשוב הדבר במיוחד ביחס לנוער שנוכל לארגנו סביב רעיון זה. חשוב להתחיל בפעולה, בזמן הקונגרס הציוני, לרכז הכוחות ולתעמולה רחבה להקמת מפעלי הליגה. דגל עברי, אניה עברית, מלחים יהודים הדוברים עברית חשובים לנו במאד.

אחד התפקידים הקרובים של הליגה — רכישת ספינת למד ותעמולה, אשר תפליג לימים רחוקים וקרובים ותביא את בשורת המולדת לרחבי הגולה. בספינה זו תסודר גם תערוכה נודדת של תוצרת הארץ. אין אנו מתעלמים מהקושי הכספי הכרוך בבצוע תכנית זו. נחוץ מינימום של 10,000 לא"י לפעולות הראשונות בכוח זה, אבל ערכו החנוכי, התעמולתי ושליחותו הציונית הנכבדה של המפעל מחייבים אותנו להתאמצות מקסימלית להג" שמתן. יש עוד תפקידים אחרים, שהתחלנו לטפל בהג" שמתם ועלינו להמשיך בהם במרץ רב: הכשרת עובדים לאניות עבריות ורות, עזרה למתלמדים על האניות, עלינו לקבוע סטיפנדיות ל-20 מתלמדים: 480 לא"י לשנה. יש לתכן תכנית פעולה להכשרה ימית מסודרת ומכוונת בגר" לה, בשתוף פעולה עם מחלקת הים של הסוכנות. בהמ" בורג, גדינה ודנמרק ישנן התחלות להכשרה, אבל חסרה להן תכנית והתאמה לצרכי ארץ-ישראל. מפקידה של הליגה, יחד עם הסוכנות, לבוא בדברים עם הנוער החלוצי הזה ולכוון את עבודתו בשטח זה. כמו כן יש להגביר את הפעולה לארגון מחלקות מיוחדות להכשרה ימית ע"י התכנון בחיפה: א. מחלקה לבנין סירות (מספנה); ב. מחלקה לרדיו טלגרפיה; ג. מחלקה למכונאות ימית. עלינו להגביר את תעמולת הליגה לתמיכה במפעלים הימיים הקיימים. בקונגרס הציוני נחפש אפשרויות לאר" גון קרן לגאולת הים. אפשר שנבוא דוברים בענין זה עם אחת הקרנות הקיימות, אם א"אפשר יהיה ליצור קרן שלישית. אחת ברור לנו: בלי יזמה לאומית ותמיכת הצבור לא תקום הספנות העברית ולא יתקיימו המפעלים

הקיימים. הקמת ליגה חזקה, בארץ ובגולה, וזו הערובה להחייאת הספנות העברית שלנו.

בריכוזכא מאירוביץ / עם ראשית הפעולה

במשך השנתיים האחרונות נראו לנו נקודות-מוצא לתחית פעולותינו בים. נמל תל-אביב נתן לנו את האפשרות לפרוץ את החומה ולהכנס לעבודות בנמל חיפה, אמנם בתנאים קשים, ובחורינו הוכיחו במשך ששה חודשים שאנו מסוגלים להוציא את העבודה הזאת לפועל למרות תנאי העבודה הקשים. החזרנו לעצמנו 80 אלף לא"י ע"י העבודה בנמלי חיפה ותל-אביב. אך יש עוד שטח פעולה גדול וחשוב — הספנות, ובו חלקנו קטן. רק 5 אניות, מהן 3 תחת דגל עברי, המתאבקות קשה על קיומן. לא ידענו להעריך את ההתחלות בספנות העברית. לו היו אנשי ההדר רוכשים 3-2 ספינות עבריות להעברת תפריזים לא היינו עומדים עתה בפני עלית מחירי ההובלה. אבדן האניה "תל-אביב" והכסף שאנו משלמים עכשיו לליד טריאסטינו מראה על חולשותינו. בכסף זה יכולנו להציל את האניה ואולי לרכוש עוד כמה אניות. 100 אלף טון סחורה מביאים לארץ מנמלי סוריה ומצרים והאניות של חברת "עתיד" מחכות שברעות למטען.

היזמה הפרטית בשטח הספנות לא תוכל להתקיים בלי תמיכה ובלי תנועה צבורית גדולה. גם הדיג מחכה לידים עבריות. מאות דייגים איטלקים חיים על חשבוננו. שום יזמה פרטית, בלי עזרה צבורית, לא תכבוש גם ענף זה.

תפקיד הליגה — להיות גוף צבורי הדואג למפעלים הקיימים וליצירת מפעלים חדשים בכל שטחי עבודת הים, על ידי ארגון דעת הצבור העברי וגיוס אמצעים צבוריים ליזמה הפרטית ולמפעלים חדשים.

בסיומו של הכנס

ש. טולקובסקי / דברי נעילה

כשעיינתי לפני שנים רבות בכתבי יוסיפוס פלביוס, באותו פרק המתאר את חורבן בני היהודי, נתמלא לבי גאווה על כוח גדולתנו וצער על כל מה שאבד לנו מאז. היום אני יודע שיבוא זמן ומי שהוא יכתוב על תולדות הצי היהודי החדש. בלינו יחד שני ימים, הים לא שחק לנו. היו שעות קשות, אולם הביטו באיזה מזג אורר אנחנו חוזרים ולאורך איזה חוף אנחנו שטים! אני תקוה, שכך תהיה דרכו של החבל הימי וכולנו נוכרו את השעה היפה הזאת. כשעמדתי תיבור על הספון, כעברנו על-יד תל-אביב, נתמלא לבי גאווה כשראיתי את בני עומד בסירתו וקורא לי שלום ונתמלא לבי צער על כל אלה שלא ידעו או לא רצו להשתתף בכנוס. אני מבטיח לכם, שיבוא יום ובניהם ישאלו אותם, אם גם הם זכו להשתתף בכנוס הזה.

החלטות הכנס

הכנס מחליט:

(א) לקבוע לשנת תרצ"ח, בתורת צעד ראשון, עשר סטיפנדיות למלחים מצטיינים, כדי לקדם את השתלמותם.

(ב) לטפל בהוצאת ספרי מחקר ומקצוע וספרות ימאית חנוכית לנוער.

(ג) לרכוש אמצעים מיוחדים להקמת ספינת למוד ותעמולה, שתבקר בחופי מרכזי ישראל, לשם הפצת רעיון הימאות העברית והקמת החבל הימי כתנועה עממית בכל תפוצות ישראל. הספינה תכיל תערוכה קבועה מתנובת הארץ ומתוצרתה וממיטב היצירה הספרותית והאמנותית הארצישראלית.

(ד) לבוא בקשרים עם שוחרי רעיון הימאות העברית בתפוצות הגולה ולרכוש את יזמתם ומאמציהם במסגרת החבל הימי לישראל.

(ה) הכנס קובע מטרה לעצמו להגדיל את מספר חברי החבל בארץ במשך השנה הבאה לעשרים אלף.

למרכז החבל הימי לישראל נבחרו:

י. בן-אהרן, תל-אביב; בן-נחום, חיפה; גב' זמורה, ירושלים; אבא חושי, חיפה; ש. טולקובסקי, תל-אביב; ד"ר כרמון, ירושלים; ש. לביא, עין-חרוד; ד"ר מ. סולר, ביטשיק, חיפה; ד. פלורנטין (ז"ל), תל-אביב; רבינוביץ אהרן (ז"ל), ירושלים; ד. רמז, תל-אביב.

ב"כ הסוכנות ובי"כ הועד הלאומי ישתתפו במרכז אקס אופיציו.

הצירים מירושלים, טבריה, המושבות והמשקים מודיעים על נכונותם להקים סניפים במקומותיהם. כל הסניפים בארץ יתאגדו ובראשם יעמדו — מרכז ומועצה. השם העברי של הליגה יהיה — „חבל ימי לישראל“, השם הלועזי — כמקודם.

נמסר לוועדה בת שלשה לקבוע את סמל החבל, חברי הוועדה הם: פרופ' הרמן שטרק (ז"ל), ד"ר מ. סולרוביטשיק ודוד רמז.

פעולות החבל הימי לישראל:

(1) להגביר תעמולה לפתוח הימאות העברית לכל ענפיה ולרכוש את כל הגורמים הנוגעים בדבר למאמצים משותפים.

(2) לסייע להשתלמותם המקצועית של עובדי הים ולדאוג ליסוד מועדונים ושעורים בשבילם, להמצאת ספרות וכו'.

(3) לעזור לפעולותיהן של הסתדרויות האספורט הימי וליצור ועדה מקצועית מרכזית להדרכה.

(4) לעורר את המוסדות להשכלה מקצועית לפתיחת מחלקות ימיות ולדאוג להכנסת למוד הימאות לבתי הספר.

(5) לקדם בכל הדרכים את תעשית בנין הספינות בארץ ואת הכשרת בעלי המקצוע הימי למקצועות התכנון הקשורים בו.

(6) לסייע לפתוח הדיג העברי.

פעילי נמל תל-אביב יוצאים לקראת אנית הכנס

לפעולתו הימית של הישוב, כי הגשמת מטרתנו עודנה מאתנו הלאה.

נמל תל-אביב, הראשון במפעלינו הימיים, שנוסד עוד לפני הקמת החבל הימי לישראל, מתנער הולך מתקופת הקפאון הממושכת אשר הוטל לתוכה עקב המלחמה וחותר לאש-לאש לכבוש העמדות שאליו הגיע עם פרוץ המלחמה. מחזור הסחורות שאילו הגיע ב-1946 היה 110 אלף טון (210 אלף ב-1939). מספר הפועלים שעבדו בו ב-1946 — 500 (1250 בשנת 1939). בהשוואה לנמלים אחרים בארץ הגיע היבוא דרך נמל תל-אביב, בשנת 1946, ל-8.4% (18.5% בשנת 1939) והיצוא ל-8.0% (13.4% בשנת 1938). נפח היצוא הצף בבריכת הנמל מגיע ל-850 טון לעומת 1800 עם פרוץ המלחמה. הישגים רבי ערך הושגו על-ידי הנהלת הנמל ביחסים עם הממשלה. לידי הנמל עברה הבעלות המשפטית על הנמל וחלק מהמסים הנגבים על ידי הנמל נשארים בידו עקב זה הוטב גם מצבו הכספי. אולם למרות סימני ההתאוששות המהירה, לאחר שיתוק ימי המלחמה, נמצא עדיין הנמל בראשית דרכו. התכנית להקמת נמל עמוקים ומשוכלל, העשוי לפתור את הצפיפות הגדולה והולכת בנמלי ארץ-ישראל, מחייבת גם עתה כאז — בימי הגנת יסודותיו — השקעת מאמצים רבים. הון גדול, העזה רבה וכשרון ביצוע, אולם בזה בלבד לא סגי. אהדת הצבור, הבתו ועזרתו — גם לאלה יהא זקוק נמלנו בתל-אביב לקראת השגמת תכניתו בעתיד — כבעבר.

רבות היו התמורות, העלויות והירידות, שחלו בדיג העברי במשך עשר השנים הללו. רבים היו גם ההישגים. פעולתם של המוסדות — מחלקת הים של הסוכנות, "גחשון" — חברת הים של התסודרות, וזמת של בעלי ספינות פרטיים ועל הכל — נאמנותם של הדייגים עצמם, למקצוע, כל אלה קידמו במדה רבה את הדיג העברי, אשר לפני עשר שנים לא היה, אלא בחתוליו. אולם יחד עם זה אץ לנו לשכוח, כי הגידול של הדיג העברי בשנים האחרונות (42% מהדיג האי הכללי בשנת תשי"ז), בא בעיקר הודות להתפתחות המהירה בענף גידול הדגים במשקים החקלאים שלנו. הדיג הימי ממש, בים התיכון, שבפיתוחו ובהרחבתו תלוי גורל הדיג שלנו בכללו, על האפשרויות הצפונות בו להגדיל את מספר הדייגים שלנו טרם התקדם בהרבה, בימי המלחמה עבר עליו משבר קשה. ירד מספר המכמרתנים שלנו והמספר הכללי של הדייגים העברים העוסקים בדיג בים התיכון ובאגמים הפנימיים (כנרת ואגם החולה) אינו עולה על 250 איש. גם מצבם של כפרי הדייגים המושטים שלנו (רק 3 לאורך החוף של הים התיכון) קשה למדי ועדיין רחוקים הם מביסוס משקי.

השנה ימלאו עשר שנים לכנוס היסוד של החבל הימי לישראל. ביוני 1937, תוך הפלגה באניה העברית "הר-ציון", הונח היסוד לתנועה הימית בישראל.

גם אלה מבינינו, אשר לא היתה להם הזכות להיות במעמד זה והיכולים לעמוד על מהלך דיוניו האוירה הכללית אשר שררה בכנוס רק מתוך עיון בפרטי-כל והזדמנים אשר עורר בשעתו בעתונות, אינם יכולים שלא להתרשם רושם רב מהתלהבות-הנעורים אשר נתפסו לה משתתפי הכנוס, וביניהם ראשי-שיבה רבים מפוכחים ועשירי-נסיון, אנשי מעשה ויכולה, בבואם לחדש את ימי עמנו קודם ולהניח יסוד לתנועה חדשה בישראל — תנועת השיבה אל הים. תכניות מתכניות שונות נידונו בכנוס-יסוד זה, שסדר יום לא נקבע מראש ומשתתפיו לא נבחרו בבחירות, כי אם באו והתקבצו מכל חוגי הישוב וחומיה כדי לטכס עצה: כיצד לגול מעלינו את חרפת הזרות וההתנכרות לים ולהפכו לגורם מפרה ומחיה בחיי הישוב, תחת אשר קודם לכך זרים חרשו את שדותיו וקצרו את קצירו המבורך. תקוות רבות פעמו בלב מש-תתפי הכנוס ההיסטורי הזה ויריעה מרהיבת נפש של חלומות ותקוות נפרשה לנגד עיני-רוחם, בכוח החזון הגדול של החיאת הימאות העברית, של "היקיצה הימית", שלאורו ולרוחו התכנסו יחד, את אפס קצוהו של החזון הזה בהתגשמותו ראו גם בעיניהם ממש, בעיני בשר ודם, כשחזרו מהפל-גתם, עמוסי-תכניות וגדושי-תקוות אל חופי הארץ שטופי-השמש. בעברם על פני תל-אביב, יצאו לקראת אנית-הכנוס בסירותיהם מאות יהודים — פועלי נמל תל-אביב, שנוסד כשנה לפני כך — פועלים עברים אשר נקלטו בעבודת הים והוא הפך להם מקור עבודה ופרנסה, מקור חיים — ראשוני המתאחים בכלכלה הימית של ארצנו, אות וסמל לאלפים ולרבבות הבאים אחריהם. היתה זו חויה שלא במהרה תשכח — כך מספרים משתתפי הכנוס, פגישה בין שוחרי החזון החדש ובין ראשוני מגשימו.

מאז עברו עשר שנים, ואך טבעי ומובן הוא הרצון לסכם את התקופה הזאת בחיי החבל הימי לישראל ובתולדות המפעל הימי הארצישראלי בכללו.

לא מעטים הם ההישגים אשר השגנו בתקופה זאת בימאות העברית לענפיה השונים — בנמלנות, ספנות, דיג, בנין ספינות וחנך הנער — על אף העובדה, שיותר ממחצית התקופה הזאת היה הים סגור בפני ספנות אורחית ולמרות זאת שגם ענפי הפעולה האחרים נפגעו בימי המלחמה, אשר עכבו ונעצמו אף מנעו את התפתחותם הסדירה. לא מעטים הם ההישגים אשר השגנו, אולם — למען האמת, יש להגיד, בבואנו לסכם את העשור הראשון

לא טוב יותר הוא המצב בענף היסוד של המשק — בספנות, שאליו בעיקר נשואות עיני הישוב. תנועת היבוא והיצוא חזרה כבר אל ממדיה שלפני המלחמה. גדלה זה לכת גם תנועת הנוסעים. ושוב, כאז בימים ההם, מוציא הישוב מיליוני לירות לספנות זרה, בעוד שהספנות העברית טרם עלה בידה להגדיל את רכושיה בכלים, במדה שתהלוך את גודל הצרכים שלנו. עם יסודה של „צ׳ים“, החברה הלאומית לספנות, המכניסה לשירות בימים הקרובים את אניתה הראשונה, נפתחים סיכויים להרחבת הענף. אולם לעת עתה עלינו לראות את המצב כמו שהוא: 2—3 אניות משא קטנות, אנית נוסעים אחת לא גדולה, שבהן עובדים כ־250 עובדי־ים יהודים — זהו כל רכושנו הלאומי בשטח הספנות.

בכל הענפים, במשקנו הימי הצעיר, רכשנו במשך עשר השנים האחרונות נסיון רב, ידיעה מקצועית, כשרון אדמיניסטרטיבי, ולא מעט גם הם, כאמור, ההישגים. אולם יש רק קנה מידה אחד ויחיד לבחון בו את הישגי המפעל הימי שלנו הוא — אם יוכל המשק הימי שלנו לשמש מקור להשתרשות כלכלית בת־קיימא, מקום עבודה ופרנסה לאלפים רבם. זהו קנה המידה העיקרי לבחינת הישגי המפעל הימי. ולפי שעה מצער מאד מספר האנשים, אשר נקלטו במשק הימי של הישוב; כאלף איש בסך הכל בדיג ובספנות ובנמל תל־אביב. עדיין רחוקים אנו מרחק רב מאותו מספר מינימלי של 7 אלפים משפחות המתפרנסות על היים, אשר לפי דעת מחלקת היים של הסוכנות יכולנו להגיע אליו תוך 5 שנים של עבודה סדירה.

נסיון השנים האלה הוכיח בעליל, כי קיימים בארץ נתונים אובייקטיביים ליצירת משק ימי נושא את עצמו ומפרנסו. אולם כדי שיקום המשק הזה ויתקיים, דרושים אמצעים רבים, הון רב, הרבה יותר גדול מכפי שעמד לרשות הפעולה הימית עד עכשיו, דרושים כוחות מקצועיים, אנשי ים מנוסים ואדמיניסטרציה מוכשרת. אולם בזה בלבד לא די. גם אם יהיו לנו האמצעים הכספיים, כחות מקצועיים והנהלתיים, לא יקום המשק הימי שלנו, אלא אם תחדור ההכרה בצורך הקמתו לחוגים הרחבים ביותר של הישוב, אם חיבת העם כולו — בארץ וגם בגולה — תלווה מראשית צעדיו ותעזור לו במלחמת קיומו גם לאחר שיוסד. לא רק אצלנו, כי גם אצל אומות אחרות, אשר לרשות הפעולה הימית שלהן עומדים אמצעים הרבה יותר גדולים מאשר למיניסטריון הימי שלנו — המחלקת היים של הסוכנות — ושבעלי הון הפרטיים שם אינם נרתעים מלהשקיע את כספם במפעלי ספנות, אשר בזמנים כתיקונם אין הרווחים שלהם גדולים, גם בארצות אלה קם ומתקיים משקן הימי וספנותן הלאומית במידה גדולה מאד, בכוח העזרה והסעד של המוני העם. עתה, עם גמר העשור הראשון של פעולתנו

הימית, כשעלינו להמשיך או יותר נכון להתחיל מבראשית בבנינו של המשק הימי, יש לברך על האינסטינקט ההיסטורי הבריא אשר הביא אנו, בשנת 1937, את קומץ האנשים אל ספונה של „הרציון“, כדי להניח יסוד לתנועה העממית הגדולה של שוחרי הימאות העברית — את תנועת החבל הימי לישראל.

מה פעלה תנועתנו בעשור הראשון של קיומה? ההצדיקה את התקוות, אשר תלו בה ראשוני מיסדיה ואחרי זה המוני חבריה בארץ ובחוץ לארץ?

רבים היו שטחי הפעולה של החבל הימי לישראל, ראשית כל יצר הוא את עצמו. מי, מלבד מתי מספר, ידע לפני עשר שנים על ערכו של היים בשבילנו? מי, מלבד בודדים מעטים, דאג את דאגת הענף המשקי המזוהה הזה? ואילו כיום — 25 אלפים חברים בארץ־ישראל המאוגדים ב־2300 סניפים, 5,000 אלפים חברים בדרום אפריקה, סניפים צעירים באנגליה ורומניה וידידים רבים, כמעט בכל קצו התפוצות, המרימים את מסיחם ותרומותיהם מדי שנה בשנה, עצם המסגרת הארגונית הזאת, עצם העובדה, כי רבבות יהודים הטילו על עצמם את העול הנוסף הזה. האין זה הישג מפואר? והלא אין החברות בתנועתנו חובה פורמלית, של כל העובר עליה ידרש ממנו הדבר, בתוקף סניף של חוקה זו או אחרת, ואין היא מקנה או שוללת ממנו זכויות כל שהן. רק ההצוין האחד לראות בהאדרת מפעלנו ולתת יד להתגשמותו, הביא לתוך שורות החבל הימי לישראל רבבות אנשים ומבין אלה רבים מאד — גם בארץ וגם בחוץ לארץ — אשר רעיון הימאות העברית עורר בהם כחות צבוריים רדומים והכניסם למעגל הפעולה הציונית בכללה. לא היה סיפק בידונו — עקב המלחמה וקשי התחבורה שלאחריה — ליסד סניפים לתנועתנו בארצות אחרות. בזמן הקונגרס האחרון קשרה משלחתנו קשרים רבים עם נציגי התפוצה היהודית ולא רחוק הזמן כאשר רשת הסניפים של החבל הימי תהיה פרושה על פני כל ארצות הגולה היהודית ותנועה עממית גדולה תעמד לשירות המפעל הימי בארץ.

אולם הבנייה הארגונית לא באה לשמה. הקימונו את המסגרת, את המכשיר הארגוני — לשם פעולה מעשית. תחומי הפעולה המעשית הזאת לא נתחמו בכנס הסוד של החי״ל בקיים ברורים ומסוימים. מעטים היו הגורמים שפעלו או בשדה הימאות ולא היה חשש לערבוב התחומים. ואם בשנים הראשונות לקיום תנועתנו התרכזנו, נוסף על הפעולה הארגונית וההסברתית, באימון הנוער לקראת עבודה במשק הימי העתיד לקום, הרי היה זה לא משום כך, שרק בזה ראינו את תפקידנו, כי אם מפני שראינו באימון הנוער תפקיד דחוף; אף האמצעים שעמדו לרשותנו, לא היה בהם כדי לאפשר לנו פעולה גם בשטחים אחרים.

גלעם בע"מ, כרכור

טלפון 42x תבת דאר 4

המשרד בתל-אביב, שדרות רוטשילד 20

טלפון 5364 תבת דאר 1777

קורנפלוד בשקים ובאריות קטנות

פודינג באריות קטנות

אבקת אפיה באריות קטנות

חלבה, מתק,

עמילן / גלוקוזה מזון מרוכז

מוסד זה בחיי הימאי שלנו. אולם לא רק הימאי הנמצא בחיפה נהנה מעושרו של החייל, כי אם גם הימאים הפזורים על פני שבעה הימים, ובימי המלחמה גם מלחי הצי המלכותי. אספקת עתונות, ספרים, ספריות לאניות, מכשירי רדיו לספינות הדיג, הלאות לצרכי השתלמות מקצועית, תמיכה וסעד במקרים סוציאליים — אלה הן הפעולות של החייל המכוונות לשיפור תנאי עבודתם של הימאים הצעירים, אשר קליטתם בעבודה אינה קלה לפעמים כל עיקר, וגם כאן, בשטח עבודה זה, הגמול העיקרי לפעולתנו הוא — הערכת צבור הימאים עצמם. אין הוא מסתפק במה שנעשה. לא מעטות הן התביעות הנוספות הבאות מצדו לשפור מצבו, להגברת הפעולה התרבותית בקרב חבריו. ליצירת קרן עזרה לימאים; במדה שהדבר יהיה אפשרי ודאי שיעשה.

מקום מיוחד במערכת הפעולות של החבל הימאי תופס מפעלו הספרותי — ספרות מקצועית וספרות יפה. ובראש המפעל הזה ירחונו „ים“, המופיע זו השנה השלישית, אשר הכניס לטרקלין הספרות העברית את משב הרוח של החייל החדש ההולך ונארג קמעא קמעא בארץ — הוי חייהם של מלחים, דייגים, סוחרים ועובדי ים אחרים, על בעיותיהם ואורח חייהם.

פנים רבות היו לפעולתנו בקרב הנוער ופרטיה ידועים בצבור חברינו ועל כן נעמד עליהם בהזדמנות זאת רק בקצרה: יסדנו את בית הספר הימי ליד התכניון בחיפה והננו מקיימים אותו זו השנה התשיעית בשיתוף עם מחלקת הים של הסוכנות ובשנים האחרונות — גם בעזרת הרעד הכלכלי האמריקני למוסדות ארצישראלים. רבים מתלמידי בית הספר וגומריו נקלטו במשק הימי, חלקם באניות עבריות וחלקם באניות זרות. כיום לומדים בו כ-100 צעירים, המכשירים עצמם לעבודה בשיט ובמכונאות ימית; תמכנו במשך כל השנים האלה בארגוני הספורט הימי השונים, ע"י הקצבות כספיות ישירות לצרכי ההדרכה שלהם ועל ידי הספקת סירות אימונים. עשרות סירות נבנו ע"י החייל במספנות איירות וחולקו בין הארגונים השונים. — הפועל, צופי הים, אליצור, מכבי, מועדוני השייטס; מחנות ימיים מרכזיים קוימו על ידינו משך שנים אחדות, כדי לאפשר לארגונים אלה להכין חבר מדריכים. חשובים לאין ערוך הם התפקידים אשר ממלאים כיום רבים מבין אלה, אשר נתועתנו עזרה להם וסייעה בידיהם — בין אם היו אלה חניכי בית הספר הימי ובין אם יצאו משורות הארגונים הימיים השונים — ללמוד ולהתאמן במלאכת השיט. יכולים אנו להתברך במה שעשינו בשטח זה. דאגנו גם להכנת חיל-מילואים לארגוני הספורט הימי ולבית הספר הימי ובשנים האחרונות החלנו להקנות הכשרה ימית אלמנטרית לתלמידי בתי הספר העממיים שבערים ובמושבות החוף, וכשלב ראשון בהתקרבותו של הנוער האי-לחיים על הים ראינו צורך לסייע גם לפיתוח ספורט המים. ביוזמת החבל הימי הונהגה, ע"י מחלקת החנוך של כנסת ישראל, הוראת השחייה כלימוד חובה והודות לעזרה החמרתית של החייל נתנה האפשרות להקנות שנה שנה את ידיעת השחייה לאלפים רבים של ילדי בתי הספר. נוסף על זה נהנו גם ארגוני הנוער הימי מתמיכתנו החמרתית בפעולתם הם לפיתוח ענף השחייה. הקצבנו גם סכומי כסף, לא גדולים אמנם, אשר איפשרו הקמת בריכות שחיה חדשות.

טרובת פנים היתה פעולתו הברוכה של החבל הימאי לישראל לאימונו הימי של הנוער ואין לנו עזמו היודע להעריך את אשר פעלנו בשטח זה.

במידה שגדל ורב מספר העובדים במשק הימאי ראה החבל הימאי צורך להכנס בעול הדאגה לצבור זה. גם בשטח זה עשינו לא מעט. בית יורדי הים בחיפה, אשר נוסד על ידינו בשנת 1942, ממלא תפקיד חשוב בחיי צבור הימאים שלנו. חדרי לינה, מסעדה, ספריה, חדרי מנוחה ושעשועים, מוזיאון ימי, — כל אלה עומדים לרשות הימאי העברי בביתו בחיפה. אם נוסף לזה, כי גם אגודת עובדי הים הדואגת לסדורו בעבודה ולתנאי עבודתו מצאה לה מקום בבית זה נבין מה רב ערכו של

ובשנים האחרונות — שני מפעלים נוספים: יזום, החברה הלאומית לספנות „צים“, תביעה מהמוסדות ומכל הגורמים הפועלים בשדה הספנות להחליץ להקמת החברה ואף השתתפות בהן המניות שלה, ובתקופה יותר מאוחרת — השתתפות בהקמת התחנה לחקר הדיג הימי, מוסד אשר ברכה רבה בו לפיתוח הדיג הצעיר בארץ.

רבות הם פעולות החבל הימי אשר נעשו בעשר השנים הראשונות לקיומו. ציינו כאן רק את אלה, שיש בהן כדי לסמן את המגמות השונות שאליו נשאה תנועתנו את לבה, בכל הפעולות הללו השקיע החבל הימי לישראל במשך קיומו סכום של 125 אלף לא"י, אשר נאספו ממסי חבר ותרומות בארץ-ישראל ובאפריקה הדרומית.

לעשור השני של קיומה נכנסת תנועת החבל הימי לישראל, כשמאחוריה מעשים לא מעטים בשטחי הפעולה שבהם ניתן לו לפעול. אולם אין ההרגשה העיקרית, בה אנו עוברים את מפתן התקופה — המתפקות „ביש“ ושיבועות רצון ממה שעשינו עד עכשיו. אדרבא, הרגשתנו עמקה, כי תנועתנו לא תמלא את תפקידה, את החובה שהטילה על עצמה, אם לא תדע לעתיד לחרוג מהמסגרת הצרה של פעולות ומעשים, שבהם הצטמצמה עד עכשיו ולא תצליח להגדיל את אפשרויותיה החמירות, כדי להכנס לשטחי פעולה נוספים, הרגשה זו משתפת לרבים מבין עסקני החבל הימי גם בארץ וגם בחו"ל, אשר נשאו בנאך מנות ובהתמדה בעול פעולתנו עד תתה. ואין להתעלם מהרגשות אלה. תנועתנו חיה כיום את חיייה במידה גדולה בכוח של אינרציה ארגונית; בירור יסודי של דרכי הנדו עתנו הוא צו ארגוני דחוף.

מקור הספקות והתסיסה בקרב חברינו היא דאגתם וחרדתם לכך, שתנועתנו הולכת ומוותרת על החזון הגדול אשר קדם לה בימי הוסדה — להיות מכשיר עממי רב-הקף להקמת המשק הימי בארץ. אין תנועתנו יכולה להסתפק — טוענים חברים אלה ובצדק, אך ורק בשטחי הפעולה שעסקה בהם עד עכשיו — חנוך ימי של הנוער, תעמולה וטיפוח להקמת המשק הימי — בעוד אשר המשק הימי עצמי, משאת נפשה של תנועתנו, הקמתו מתקדמת בצעדי צב ולא קמו לו גואלים אחרים. אין החבל הימי לישראל יכול להדמות ללגות ימיות בארצות אחרות שיעיקר תפקידן הוא לעורר את דעת הקהל ולהשפיע על הממשלות, שהתקציב הימי של המדינה לא יקופח וכוחה הימי לא יחלש. לא נזלול גם בעתיד בערכה של התעמולה וההסברה — גם ביישוב, שאף בקרבו רבים הם עדיין שטרם עמדו על ערכו של המפעל הימי או טרם הבינו את מידת החיפיה, וביחוד בתפוצות הגולה היהודית. אולם אסור לה לתנועתנו להסתפק בתעמולה בלבד. לפני כמה שנים הכריז יור' הנהלת הסוכנות היהודית, מר' ד. בן-גוריון:

„שני דברים יקבעו את עתידנו בארץ-ישראל. שטח האדמה שיהיה ברשותנו, זה הבסיס והמשען לכל, אך יש עוד דבר אחד מלבד הקרקע שהוא יקבע את כל עתידנו והוא — הים.“ הכרתם של ראשי הסוכנות היהודית היא גם הרגשתם של המונים רבים מבני הישוב, אשר החבל הימי היהודי ללבם — ובכל זאת תוציאה קרן היסוד במשך עשר השנים, מאז החלה הפעולה הימית, למטרה זו רק 300 אלף לא"י: השקעתה בנמל ת"א ובספנות, בדיג ובהכשרת הנוער, ולא מתוך חוסר הערכה למפעל הימי הקציבה הסוכנות היהודית למפעל הימי למשך עשר שנים סך פעוט זה; לא מתוך אי החשבת פעולה זו תועמד התקציב השנתי של מחלקת הים של הסוכנות בשנה זו על כמה עשרות אלפים לירות בלבד, הסיבה היא פשוטה למדי, התקציב הציוני כורע תחת נטל הצרכים הרבים והדחופים ואין ביכולתו להפריש יותר מזה לצרכי הפעולה הימית. גם ההון הפרטי אינו להוט אחרי השקעות במפעל הימי, נוכח מצב זה נשאלת השאלה — מי ומי ידאג לצרכים ההולכים וגדלים של הפעולה הימית? מי יגייס את ההון הרב הדרוש לפיתוח ספנותנו, לתוספת ציוד למשקי הדייגים הקיימים, ליצירת נקודות חוף חדשות, הקמת מעגנים, ציוד ובנינים לאנודות האספורט הימי, לעובדי הים? האין זה מתפקידו של החבל הימי לישראל לגולל בפני הישוב ובפני העם בתפוצות חכנית כוללת ומקיפה ליצירת משק ימי ולעורר את העם למאמץ נוסף, כל עוד לא אחרנו את המועד, כשם שאחרנו רבות בלוח הומן שהוקצב לנו לעבודתנו בארץ?

כך ולא אחרת ראו את תפקיד החבל הימי לישראל ראשוני מיסודו על סיפונה של „הרציון“, אלפי החברים אשר הצטרפו לשורותיו אחרי זה, ידידינו בחו"ל אשר נתפסו לחזוננו ואחרון אחרון — צבור המגשימים עצמם — ה מאים, הדייגים והנוער המכשיר עצמו לעבודה בים, התובעים מאתנו מעשים גדולים ויסודיים. לא רק פרסום ותעמולה לאותו המעט שנעשה ע"י הגורמים האחרים הפועלים בשדה הימאות, לא רק תביעה מהגורמים האלה להגדיל את היקף פעולתם הם, כי אם קודם כל, ובראש וראשונה, מעשה עצמי רב-היקף וממדים; ולשם כך — תנועה עממית יוזמת ובונה, קרן עממית גדולה לגאולת הים, במשך עשר שנים מאז קיומו של החבל הימי השקיעה תנועתנו במפעל הימי 125 אלף לא"י. סכום זה נאסף ממסי חבר ומתרומות קטנות של חברינו בשתי ארצות בלבד — בארץ ישראל ואפריקה הדרומית. לא פעלנו עד כה בארצות אחרות. אין ספק, שאם יפתחו גם שם סניפים לחי"ל נוכל לרכוש סביבם המוני חברים ולגלות מעינות נוספים של התנדבות והיחלוצות ציונית — אם נדע לפנות לעם בתכנית גדולה ומקיפה לפעולה ימית בארץ.

החברה הלאומית הראשונה להובלה ימית „צים“ (מיסודם של הסוכנות היהודית, החבל הימי לישראל והסתדרות העובדים) הונח יסוד ראשון למשק אניות עברי. הונה הרשום של החברה מגיע לחצי מיליון לא.י. היא הספיקה עד היום לרכוש את האניה הראשונה „קדמה“ לנוסעים ומשאות בת 3000 טון, בה יעבדו 90 יורדי ים עבריים, שיפרנסו כמה מאות נפשות. אולם הכרח השעה הוא להכפיל לפחות את הונה של החברה ולרכוש — כתכנית מינימום — ארבע אניות נוספות, מהן שתיים לנוסעים ושתיים לתובלת משאות ופרי.

האם צריך עוד להסביר, שהיזמה וההון הלאומיים עתידים להפעיל גם בשדה זה — כמו בכל שאר שדות היצירה בארץ — הן ויזמה פרטיים?

ג.

התפוקה הכללית של ענף הדיג בארץ מסתמכת ב־4000 טונות לשנה; 1700 טונות מזה — מדיג יהודי. הענף מעסיק 450 עובדים יהודים ו־1500 ערבים. אולם הארץ צורכת 9000 טון דגה. שמע מינה, שיותר ממחצית הכמות מגיעה מחוץ לארץ. זו ועוד: אילו היה כל תושב הארץ צורך דגים במידה שצורך האנגלי, למשל, היתה הצרכות הארץ עולה ל־30 אלף טונות דגה לשנה.

אפשרויות העבודה והפיתוח בתחום זה עצומות הן: קידמנו את הענף והכנסנו שכלולים ושפורים בתהליך העבודה, בשיטות, בארגון, מחלקת הים של הסוכנות היהודית בשיתוף עם החבל הימי לישראל הקימו את התחנה האחת היחידה בארץ לחקר הדיג הימי, שכבר היה סיפק בידה להכניס שיטות חדשות בעבודת דיגיגו. והחשוב מכל — קם לנו דור של דייגים צעירים, כובשים חלוצים, שכתרו ברית עם הגלים. הדיג העברי טעון תנופת־הרחבה גדולה — ובנו תלוי הדבר.

לא אעמד בזה על שאר שלוחותיה של הימאות העברית הצעירה. לא אפקוד בזה את נמלינו ועמדתנו בהם, שעתידי מרהיב צפוי להם והם טעונים מאמצי פיתוח גדולים; את מאות צעירינו ששירתו ברוב נאמנות ויכולת בצי המלכותי הבריטי בשנות המלחמה ואת מלחינו המפורזים על פני שבעה ימים באניות נכר — שליחי ציון בלתי מוכתרים, שנפשם יוצאת לאניה — בית משלהם; את בית הספר הימי בחיפה (90 תלמידים לומדים בו היום) — המוסד הראשון והיחיד שחינך כבר עשרות יורדי ים מעולים. זקוק הוא להרחבה, לבית משלו על הים ממש, לפנימיה, לסירות אימונים; את בית יורדי הים בחיפה; את רשת ההדרכה הימית, את ארגוני הספורט הימי והרואת השחייה. אחת היא מטרת כל אלה: כיבוש הים לנוער וכיבוש הנוער לים. הצד השווה שבכולם, שהמחסור באמ־צעים ובציוד כובל את התפתחותם.

הקונגרס הציוני ה־כ"ב מאחורינו ומערכות ציוניות גדולות לפנינו. הענינים המדיניים העומדים עתה ברומן של עולמנו מעסיקים את מיטב תשומת לבם של מוסדותינו ומנהיגינו, שהרי מציאות חיינו ופעולתנו בארץ עוררו בעיות שונות, שבפתרון תלוי עתידו של מפעלנו הציוני. אולם גם עתה, הלילה לנו להסיח את הדעת מכך, שמקור המקורות לגידולנו ולעתידנו — היה ויהיה מפעל הבנין הקונסטרוקטיבי, המשרישנו בהי הארץ, מרחיב גבולותינו ומחשל יום יום את עצמאותנו. אחת החוליות החיוניות ביותר במסכת יצירתו של הישוב וקידומו לקראת עצמאות היא הימאות העברית.

ארץ ישראל היא צירוף של יבשה וים והים — שטח נרחב לכיבוש וליצירה ולקשרי התבורה, שאין גזרות והגבלות של שליטים חלים עליו. גבולותינו מצפון, ממזרח ומדרום — גבולות יבשה בלתי־ידידותיים הם לפי שעה. לא כן הגבול המערבי, הים התיכון, המלחך את חופינו לאורך ק"מ והצופה את תפוצות ישראל. הגיעה השעה לשילובה של הימאות במערכת מפעל תקומתנו, בממדים גדולים — החלמים את יכלתנו ואת תנאינו הטבעיים, את צרכינו ואת מאבקנו הפוליטי הגדול.

ב.

כל רכושנו הרב בים, כל הישגינו, אינם אלא בחזקת גרעין של התחלה המחייבת המשך ואשר אינה בשום התאמה עם צרכינו החיוניים ביותר.

מלבד ישובינו הימיים המעטים לחופי הכנרת ומי מרום, אנו מונים בין מאות הישובים החקלאיים העבריים בעמק ובהר ובשפלה — אך שלשה כפרי דיג השוכנים לחוף: „גוהיים“ בעתלית, „שדות־ים“ בקיסריה והמושב „מכמורת“, מיסודם של חיילים משוחררים, במפרץ אברזבורה סמוך לכפר ויתקין. ואף אלה אינם מצויידים עדיין בציוד הדרוש, בספינות ובמנגנים, ונאבקים הם על קיומם והמשך קידומם והתבססותם. מה רבה ומצערת ההזנחה בתחום זה של כיבוש החוף והיג, והרי אדמות יהודים, בעיקר הפיק"א, מונגחות בור בשוממות, בעוד שמאות צעירים, חלוצי הימאות, משתוקקים להאחו בהן ולבנות עליהן את ביתם!

הנה אנו עומדים עתה בסיומה של עונת משלוח פרי ההדר — הענף המובהק של היצוא הארץ־ישראלי. בשלשה וחצי מיליון לא.י עולה הובלתו — וכל הסכום הזה מופקע מהמאון הכלכלי של הארץ וזורם לתברות אניות זרות. הרי זאת אחת ההזכחות החותכות לכך, כיצד מתנקם בנו מעמדתו הדל בשדה התחבורה הימית. אין לתאר את קיומו של הישוב בארץ בלי מערכת תחבורה עצמאית משלו, שתהא מותאמת לצרכינו הלאומיים, בלי אניות עבריות המפליגות בימים תחת דגלנו, מושטות בידי מלחינו וקשורות בכל נימי פעולתן עם הישוב, עם המולדת. אכן, גם בשטח זה חלה תווה חשובה. עם הקמת

כל אלה אינם אלא, כאמור, התחלות ראשונות ועומות לעומת היכולת הנגזרת בנוער שלנו, שתחושת הים נתעוררה בו, לעומת צרכי העם החיוניים ביותר לחיי עצמאות בארץ, לעומת אפשרויותינו הרומזות וקוראות לנו — להחליץ למעשים גדולים, נחוצים, מרוממים, ולהתגבר על הפיגור וההזנחה.

יפתחו אזני העם לשמוע את קול הים הקורא אלינו! תחודש ברית הנצח שלנו עם ים המולדת! כי ארץ ישראל משמעותה — יבשת ים, ומדינה יהודית תקום, אם תהיה אדמה יהודית וים יהודי" (ד. בן-גוריון).

ד.

בקונגרס הציוני הכ"ב נתקבלו החלטות בעניני הימאות העברית, תוך ציון העובדה ש"המשק הימי עשוי להיות גורם כלכלי רב ערך במערכת הכלכלה הלאומית של הישוב, להגדיל את כוח הקליטה של הארץ ולשמש מקור פרנסה ועבודה לרבים". פרטי ההחלטה מציגים את שטחי הפעולה העיקריים לעתיד הים: הרחבת ענף הספנות לנוסעים ומשאות; פתוח הדיג (בסוס ישובי הדייגים הקיימים, הקמת ישובי דיג חדשים, בנין מעגנים לאורך חוף הים); הרחבת נמל תל-אביב ובסוס עמדתנו בנמל חיפה.

ובצד החלטות אלו קבע הקונגרס תקציב בסך של ¼ מיליון לא"י לעניני ים ותעופה — תקציב שאינו עונה בשום פנים אפילו לצרכים הדחופים.

אין לנו כיום האפשרות להסתפק בהחלטות בלבד, לאחר השואה הגדולה שפגעה את מרכזי ישראל באירופה, לאור מאבקנו הנוכחי לעצמאות מדינית ועם בצורו והתבססותו של הישוב במשך שבע שנות הניתוק האימה מוטלת החובה על הציונות, חובה כפולה ומכופלת, להוציא את הימאות העברית מבדידותה, להרים את קרנה, להגביר את יכלתה ולא לצאת ידי חובה בהחלטות ובהצהרות — ולו גם הנאות והמעודדות ביותר.

הנה, לעינינו מנהלה התחרות עצומה בין כל המעצמות על כבוש מקומן בדרכי הים, בתחרורה, בחופים ובנמלים, אפילו שוויץ, המדינה היבשתית המובהקת, חותרת במלוא כחה — ואף מצליחה — ליצירת צי ימי לאומי. נורבגיה ויון ושאר מדינות — קיומן הלאומי, לאחר הפגיעות שפגעה בהן המלחמה, תלו בתחיית ימאותן וקידומה. עוד אנו עדים למאבק עולמי הריף על דרכי השיט בדנובה ועל נמל טריאסט, שאינו אלא מלחמה על מיצא לים, שהוא כאויר לנשימה, לעצמאות מדינית כלכלית, לחופש לאומי, ליכולת התפתחות והתקדמות. ואילו אנו, שארצנו נתברכה בחופים ימיים ובימים פנימיים; שעמנו מפוזר בשבעים גלויות וצרכינו דוחקים וחיוניים הרבה יותר מאלה של כל עם אחר — ענין הימאות במלוא רחבו ועמקו ומשמעותו הגדולה של המושג הזה

לא זכה, לצערנו, עד היום לתשומת הלב, לסעד ולעדוד הראויים לה. האם צריך להוסיף שכיבוש הים נושא בשבילנו מחוץ למשמעותו הכלכלית, הישובית והמדינית גם משמעות מיוחדת במינה, הלא היא התמזגותנו עם הטבע, התחדשותנו בטבע, עיצוב דמות חדשה של יורדי ים, מלחים, ספנים, דייגים, עובדי נמל ומשלוחי ים אחרים הקשורים בים, אשר לא ידענו מהו דורות, הווקפות את קומת היהודי, מרעננות את תושיה ממזגות אותו בטבע המולדת, מבריאות את גופו הלאומי.

כאילוטרציה להזנחתנו בשטח זה תשמש העובדה הבאה אשר, לכאורה, אינה אלא עובדה ארגונית, אולם סמל בה לחוסר הערכה מספקת למקומה ומשקלה של הימאות במסכת תחית האומה וקידומה של עצמאותנו במולדת. עשר שנים עברו מאז הוקמה מחלקת הים של הסוכנות היהודית, אולם עד היום היא נתונה במעמד של מחלקת משנה ליד מחלקת העבודה, מתוך הסכומים הניכרים של התקציב הציוני תופסות פעולותיה של מחלקת הים חלק זעום ביותר. מאת שליחים ציוניים פועלים בתפוצות הגולה, שליחי מוסדות וגופים צבוריים וקרנותינו הלאומיות, אולם ענין הימאות כמעט שאינו תופס מקום במערכת פעולותיהם.

שומה עלינו לעשות את כל המאמצים כדי לחרוג מהשיגרה, להרים את מעמד הימאות העברית, להכריז עליה כעל אחד מתפקידי הדור החיוניים והדחופים ביותר ולחתור להחדרת הכרת גאולת הים בהמוני ישראל לתפוצותיהם. אין גאולה לארצנו בלי גאולת הים, כי תלותו של משקנו בעתידה של הימאות — מכריעה היא.

עם הזמן, כי לנו אין שהות ארוכה, כי נשימתנו מאד קצרה והונחחנו בשדה תחית הימאות ותחית הלבבות לקראתה — מחייבים מ ש נ ה מאמצים וקצב. עלינו להדביק את החסר בצעד מזורז. כל אשר הושג עד עתה אינו אלא בחזקת התחלות המחיובות המשך, הרחבה, השלמה וביסוס בממדים גדולים.

ובשעה זו אנו נתבעים במיוחד להרחבת המחנה של שוחרי הים העברי. רבבות חברים חדשים לחבל הימי לישראל בארץ ישראל וסניפים חדשים לתנועה הימית בכל תפוצות ישראל! — זו צריכה להיות אחת הסיסמאות האקטואליות והדחופות. וחשובה ודחופה במיוחד פעולתנו בארצות הברית, באותו מרכז יהודי גדול ורב השפעה, אשר עתיד לתת לנו — גם במפעלי הים — מאונו ומחוננו, מיכולתו הרבה ומכח תנופתו. אין ספק, שהשעה כשרה לכך. המלחמה הגבירה את ההתענינות בים. העלתה את משקל הצי בכלכלה ובתגונה. הוציאה מוניטין למעשי הגבורה של יורדי-הים ולשרותם החיוני. תביעתנו הצבוי רית, אם תהיה שקולה ומכוונת, עתידה לעורר הד בהמוני ישראל ובתנועה הציונית העולמית. ותעמוד לנו בזה החלטת הקונגרס הציוני ה"ב".

התחנה לחקר הדיג הימי — הספינה „נסיון“

ה.

ומשור על פעולתו של החבל הימי לישראל עד היום. התנועה הימית שלנו צעירה לימים היא, צעיר מפעליה של הציונות המתגשמת. ראשיתה — כשנתים ערב המלחמה האחרונה, עם ההתעוררות הכללית בישוב לרגל המצור שהוטל עלינו כתוצאה מהשבתת נמל יפו בימי המאורעות. לא הספיק עוד החבל הימי לישראל לחדור חדרה עמוקה בתפוצות ישראל ואף גרעינים אלה שנורעו על ידו במרכזי הישוב היהודי ההמוני באירופה נעקרו, לאסוננו, יחד עם ישובי היהודים עצמם באסון-ההשמדה. אך יצוין כאן, שגם בתקופת המלחמה — השכיל החייל לשמור על הכלים הראשונים שיצר ואף הוסיף כלים חדשים — לפתוח רעיון הים והחדרתו בעם.

מראשית צעדיו הבין החבל הימי לישראל, שלא יוכל לצאת ידי חובתו בחובבות מופשטת, בטיפוח יחס חיבה בלבד, — ושמגמתו: המעשה, ההגשמה, יצירת מפעלים וחישול כלים מעשיים-ממשיים. ליגות ימיות קיימות גם אצל עמים בעלי עבר ימי גדול ומשק ימי תקין. אנו — עם ללא מדינה, ללא משק ימי, ועלינו לחצוב את הימאות העברית, את ספנותנו ואת מלחינו מנבכי יכולת העם. תפקידו של החבל הימי לישראל אינו תפקיד-עזר בלבד למפעל הקיים, אלא תפקיד ראשוני, יוזם ויוצר; שותף ישיר הוא למעשה בראשית. יותר מאחרים זקוק החבל הימי לישראל לכתפים הרחבות של הצבור היהודי בארץ ובחוץ לארץ, ליכולת ואמצעים מרובים — קודש לקידום הימאות העברית הצעירה.

ואכן, מחוץ לתפקידו ההסברתי-החינוכי הכללי, יד לחבל הימי לישראל בשורה של מפעלים, כלים ומעשים — אבני השתיה בבנין ימאותנו. אולם הישגי פעולתנו עד עתה, על אף רצוננו ומאמצינו, אין בהם כדי להניח את הדעת, אל לנו לשכוח, שאנו עומדים בתחרות גואשת

סוּוֹת

גומי לעיסה

סוּוֹת ב'יב' סוּוֹת הכל!

תוצרת הארץ

ברוך רוזנברג / לבירור מגמותיו של החבל הימי לישראל

(מתוך דברים שנאמרו בשיבת המרכז)

של הסוכנות לבין החי"ל (או קרן הימאות העברית) כיחס שבין מחלקת ההתישבות שליד הסוכנות לבין קרן היסוד או הקרן הקימת לישראל. וזו תהיה הסטרקטורה הנכונה והבריאה, בחצאי פתרונות לא נוכל למנוע את התופעות השליליות הקיימות.

ומכאן — להערכת עניינינו השוטפים. כשאני מנתח את תקציב החי"ל לשנת 1947 ורואה את מגמת העלייה בהכנסותיו, אינני חושש לומר, כי ההתקדמות המתמדת בשנות זעם אלה היא התוכחה, שהחי"ל צועד לקראת תפקידים אחראיים של קרן לימאות העברית בעתיד. אך מבנה התקציב כיום הוא מור. כשאתה מעיין בהוצאות, אין אתה יודע אם החי"ל כיום הוא מוסד צבורי התומך בהקצבותיו בכל אלה העוסקים בספורט ובהדרכה ימית, או אם הוא מוסד פיננסי הרוכש מניות בנכסי צאן ברזל. לבנות אין קו ברור בתקציב ההוצאות שלנו. יש, לדעתי, לבנות את תקציב החי"ל בצורה אחרת לגמרי. החי"ל צריך לרכוש נכסים קבועים ולחדול משיטת ההקצבות. בצורת תמיכה או בכל צורה אחרת. החי"ל צריך להיות הבעלים של נכסי הימאות העברית, לרבות מפעלי הספנות הלאר"מית. אין לתת סירות לארגונים בתורת "תשורה", אלא למסרן כפקדון לארגון זה או אחר, לזמן קצר או ממושך. עלינו לבנות ולרכוש בריכות-שחיה ולנהלן לפי ראות עינינו. בקיצור, עלינו לרכוש את כל נכסי הלאום בשטח הימאות בידינו, במדה הגדלה הולכת. אם נכוון את תקציבנו ככוון זה, ייהפך החי"ל באופן אוטומטי לאותו מוסד שכולנו מקוים לראותו.

ויש משום כך גם להעזי ולהגדיל את תקציבנו. סבור אנכי, כי דוקא השנה הגדל ההתעוררות הלאומית הכללית בישוב ובעם — בהקרבה התנדבות ונכונות מוגברת לתרומות. יש לנצל זאת גם לעניינינו — גם כאן וגם בעורף, ברחבי הגולה.

יש המגדירים את החבל הימי לישראל כתנועה. סבור רני, שזוהי הגדרה מוטעית. לא הייתי עומד על כך, אילו הייתי משוכנע, כי אלה הטוענים שהחבל הימי לישראל הוא תנועה, טועים טעות לשונית בלבד. נראה לי, כי רבים הם המצביעים על החי"ל כעל תנועה רעיונית מיוחדת במינה מתוך מחשבה תחלה וכי גם מנהיגים רציניים דוגלים בשם ה"תנועה" הגואלת את הים העברי. זוהי טעות, לדעתי. החי"ל אינו תנועה, הגולמת בקרבה רעיון ספציפי. אני רואה את החי"ל, אני רוצה על כל פנים לראותו, כחלק אינטגרלי מהתנועה הציונית ומרעיון תחייתו ותקומתו הלאומית. כל מי שדן בבשיות הגאולה של העם העברי וישובו במולדת, אינו יכול שלא לחשוב גם על גאולת הים העברי וכבושו — ע"י ספינות עבריות, דיגים עבריים וכו'. ויש לשאול: כלום שונות מטרותיו היסודיות של החי"ל (טפוח חבת הים בקרב העם היהודי, הכשרת יורדיים עבריים, עזרה לדיג העברי, הרחבת רשת הנמלים, עזרה הספנות וכו') — באופן ובמהותן — מטטרותיה של הקרן הקימת לישראל, למשל? הרי גם זו טפחה בראשית ימיה את חבת הקרקע בקרב העם היהודי וחרתה על דגלה את ההכשרה לחקלאות עברית, הרחבת המשק החקלאי וכו'. וכי עלה אי פעם על דעתו של מישהו להצביע על הקק"ל כעל תנועה? לא ולא! אדרבא, דבריה היו מציינים תמיד — וזו היא תאמת לאמיתה — שהקק"ל היא מוסד משקי, המטפל בשם העם ובשביל העם בשאלות קרקע, ותו לא. אין איש שיִדבר על הקק"ל כעל תנועה או רעיון נפרד. הוא הדין לגבי קרן היסוד, הממלאה תפקידים פיננסיים-משקיים בתנועתנו הציונית ולמענה. זו צריכה, לדעתי, להיות גישתנו גם ביחס לחי"ל. החבל הימי לישראל, על אף הישגיו המצומצמים עד כה, עושה בשביל העם היהודי בשטח הימאות פעולה מקבילה לזו של הקק"ל בשטח הקרקע. ומכאן גם מסקנתי, שהחי"ל הוא, בתכנו ובמהותו, הקרן העתידה של הימאות העברית. וזוהי גם מגמתנו: לתת לחי"ל את אותו הסטטוס שיש כיום לקרן היסוד ולקרן הקימת. החי"ל צריך ליהפך לקרן הימאות העברית.

ולאור מגמה זו יש להבהיר — בין השאר — את היחסים שבין מחלקת הים של הסוכנות והחבל הימי לישראל. אכן, טרם נתלבנו תפקידיהם של שנים אלה. חוסר הבהירות בשטח זה עלול להביא לפרקים לכפילות הפעולות ולעתים אף להתנגשויות בסמכויות. ברם, עלינו להבין, שכל עוד לא קבל החי"ל סטטוס יציב בתנועה הציונית, כחלק אינטגרלי מהתנועה, לא נוכל להציב גבולות לתפקידים ולסמכויות. אם החבל הימי לישראל ייהפך לקרן הימאות העברית והסטטוס שלו יהיה כסטטוס של קרן היסוד והקרן הקימת, יהיה היחס בין מחלקת הים

מייצרת

לבני טריקו
מכל המינים

ר. קיפלינג / האניה שמצאה את עצמה*

היתה זאת הפלגתה הראשונה. אף על פי שלא היתה אלא אנית קיטור למשאות. בנפח של 2500 טון בלבד, היתה מצוינת בטיבה. פרי ארבעים שנות נסיון ושכלולים בבניה וטכניקת ארכה היה 240 רגל בערך ורחבה — 32, וסדורים מיוחדים לה להובלת צאן על ספונה. מעלתה העיקרית — כמות המשאות הגדולה שיכלה להכיל, בעליה, חברה סקוטית ותיקה ומפורסמת, הסיעה מצפון אנגליה, מקום שם נבנתה, צוידה ונקראה בשם — לליברפול; מכאן עמדה להוביל משא לג'יריורק. בתו של בעל האניה, העלמה פרייזר, הסתובבה הלך וחזור על הספון הנקי, מתמוגגת כולה למראה צבעה הטרי ואביורי הנחושת המבריקים שלה ולמראה המנופים. ביחוד שמחה על החרטום הישר והחזק, שמעליו נפצה את בקבוק השמ" פניה כשנחנכה האניה ונקראה בשם „דימבולה“.

היה זה יום ספטמבר נעים. האניה החדשה, בצבע העופרת שלה ובארובתה האדומה — יפה היתה באמת. דגלה התנופף ברוח והצופר היה עונה מפעם מפעם בצפירות־ברכה לאניות שהקבילוה ב„שלום“.

— הרי זו אניה ממש, לא כן? — פנתה העלמה פרייזר לרב החובל. — נראה כאילו היה זה רק אתמול, כשאבא נתן הוראות לבנותה. והנה... האין היא מרהיבה עין ביסיה?

— אכן, אין היא רעה כלל — ענה רב החובל בהסוס־מה. עלי רק להדגיש, כי טרם הפכה לאניה ממש. אין היא לפי שעה אלא ברזל, לחות וברגים שחברו יחדיו. מעתה עליה למצוא את עצמה.
— דומני שאבא אמר, כי אניה זו מצוינת בסגולות מיוחדות.

— אכן, צדק אבא — אמר רב החובל בחיוך. אך זוהי דרכה של האניה. עליה למצוא את עצמה. הריהי כאילו כאן בשלמותה, אך חלקיה טרם למדו לעבוד יחדיו בהתאמה וטרם התרגלו האחד לשני. לא נתנה להם ההזדמנות לכך.

— המכונות עובדות להפליא. שומעת אני אותן.
— אכן, אבל לא רק מכונות נמצאות באניה. כל זרת בה חייבת להתעורר ולעבוד בשתוף פעולה עם שכנתה. בשפתנו הטכנית אנו קוראים לזה — תיאום.
— ואיך תעשו זאת?

— אין אנו יכולים אלא להובילה ולהגותה בימים. אם יהיה מזג האויר סגרירי בסיוולנו זה, ואין זה מן הנמנע

פנחס נדר / צי שקננו

אָפֶר פֶּלְלָנוּ - קָא,
אָפֶר יִסְלָנוּ - קָא -
יִם, אָנִיָּה.
צִי שְׁקָנָנוּ לוּ,
צִי שְׁנָנָנוּ - לוּ,
קָם וְנִהְיָה.

אָנוּ הַפֶּלְלָנוּ בוּ,
אָנוּ הַתְּשָׁנוּ בוּ,
הַתְּרַן רָם.
סוּסָה, הַתְּרַנּוּ קָה,
נְתִיב יִשְׁרָנוּ קָה,
קָבְשָׁנוּ יִם.

הֶגָה אָחֲנָנוּ עֵי,
רֶסֶב הַרְגָנוּ - נָס
עַד קָצֵה תִבֵּל.
אוּסִיר - הַנְּעָנוּ שָׁם,
תְּרַשִׁישׁ - עָנְנוּ שָׁם,
צִי יִשְׁרָאֵל.

יִשִּׁים עָבְרָנוּ דִי,
עָשִׂים שְׁחָנוּ דִי,
צוּ הַקְּבָרִיטִי -
נָנְט, הַפְּתָה סָנָה!
הֶגָה הַחוּף, הֶגָה
אָרְץ עֶבְרִיָה.

כלל, תלמד זאת מאליה על בוריה. האניה הריהי מבנה מסוכך של גורמים מתנגדים, חבלים ובדי מפרשים. מן ההכרח הוא, שכל אלה יהיו גמישים.
מר בוכנן, המכונאי הראשי, בא לקראתם.
— מה מצב המכונות, בוק?
— טוב למדי. בנו את „דימבולה“ בדייקנות מפליאה. אך אין עדיין ספונטניות בפעולותיה, ובפנותו לנערה הוסיף: — כי גם עליך לדעת, גברתי, שאין האניה הופכת לאניה ממש שאפשר לנהוג בה, אפילו אם נערת חמד חנכתה...

— אלה הדברים שאמרתיו זה עתה לעלמה פרייזר — הפסיקו רב החובל.

* תרגם מאנגלית עיי אורי גולדשמידט. בהשגות. השנחים התכניים מוטכניים להלן במדור „טבע ותכניקה“.

— דבר זה נשגב מבינתי — אמרה העלמה בחיוך.

— הכיצד? הן בת סקוטלנד אמיתית את. ידעתי את אבי-אמך. הוא היה מדומספרים העיירה. חייבת את. לדעתי, להבין בענינים אלה, גברתי — אמר המכונאי.

— ועתה, גברתי, עלינו לצאת לים על מנת להרויח את לחמנו. התסכימי לסור לתאי לשתות כוס תה? — שאל הקברניט. כל הלילה נעגון כאן בנמל. בצאתך לשוב לגלזגאו תזכירי אותנו ותדעי, שאנו מטעינים את האניה ומובילים את סחורתה בעבורך.

בימים שבאו לאחר כך נערמה סחורה רבה, בשיעור של 4,000 טונות, בבטן ה"דימבולה", ולאחר זאת עזבו את נמל ליברפול. מאז יצאה ללב ימים החלה האניה לדבר. אם תטה את אוזןך אל קיר התא תוכל לשמוע מאות קולות — לחש דקיקים נישאים לכל צד ועבר, הומים ונאנחים, שורקים ומצייצים. כל אחד מחלקי משמיע קול מיוחד, העומד ביחס ישיר לזמן שארץ ייצורו. ברזל יצוק אינו מרבה בדרך כלל לדבר, אך לא כן לחות הפלדה הדקה, הברזל הרתוק וצלעות האניה או מרישיה, כי אותם הרבו לכופף, להתיך ולרתק במסמרות.

אך נתרחה האניה מהחוף האירי בא גל גדול, מכוסה קצף שיבה, עלה במעלה החרטום והציף את המנוף המשמש להרמת העוגן. מנוף זה והמנוע שלו נצבעו מחדש, באדום וירוק, רק לפני זמן קצר.

— אל תעזו לעשות זאת שנית — סגן המנוף מבין שיני גלגליו. — הי, אַמֵּה?

אך הגל השתלשל כבר והחליק מטה בצחוק כבוש, ולעומתו נענה גל אחר.

— יש כאן עוד רבים כמותו. ומיד הציף את המנוף שהיה מוברג לתוך לוח ברזל אל קשתות הספון.

— האם זה תרגע שם למעלה. אתה המנוף — אמרו קשתות הספון. מה קרה לך לפתע? לפעמים עולה משקלך לכפלים ממה שנקבע לך ולפעמים — קל אתה עד למאד.

— אין זו אשמתי — גנח המנוף. יש שם פרא-אדם ירוק אחד בחוף, המכה על ראשי.

— תספר זאת לבוני האניה ולא לנו. קבוע אתה במקומך מזה חודשים ומעולם לא התפתלת כברגע זה. אם לא תיזוהר תוגיענו ותעיפנו.

— ואתן, קשתות הסיפון, שכחתן ודאי כי ברכיכן המכוערות מסומרות אלינו, אל גופנו! — נשמע פתאום קול עמוק, צורם ובלתי נעים.

— ומי אתם? — תמהו הקשתות.

— אנו רק המברייחים שעל הספון העליון, מימין ומשמאל, אך אם לא תפסיקו להתנועע ולזווע בלי הרף נאלץ לנקוט באמצעים, למרות רצוננו.

מברייחים אלה הם קופות-ברזל ארוכות, הנמשכות מאחורי האניה עד חרטומה. מתפקידן לשמור על צלעות

שלד הברזל של האניה ולחזק את קצוי הקשתות, המשי תפלים מכל צד. רואים הם את עצמם יחסנים, כי ארוכים הם מאד.

— אתם תנקטו באמצעים? — הדהד קול המיה ארוכה. היו אלה צלעות הברזל של האניה שהשמיעו את קולם. עשרות עשרות צלעות במרחק של 18 אינטשים האחת מהשניה וכל אחת צמודה ומבורגת למברייחים בארבעה מקומות. — סבורים אנו שתסתכנו בעסק ביש, אם תעשו משהו?

ורבבות הברגים שחזקו את חלקי האניה לחשו: — עסק ביש, עסק ביש. הפסיקו להתנועע ולזווע ושקטו במקומם. תיכס, החזיקו מעמד אחים, החזיקו מעמד. באלוהים! מה קרה? עסק ביש, עסק ביש...

אין לשמוע את נקישת הפחד של שיני הברגים, כי... אין להם שינים כלל, אך הם רעדו לא במעט, כשזעזוע חזק החריד את האניה למן חרטומה ועד לאחוריה. כחולדת בר בפי השפלו, כן היתה האניה בטלטוליה.

גל חזק השפלו, כן המדחף הגדול מעל פני המים, בעלותו החיש את סבובו, כי לא נתקל עוד בהתנגדות המים. בשקעו שנית השמיעו המכונות — המורכבות משלשה טורי גלילים — קול נחרה, שהרעיד את הבוכנות. — איכה לא תבוש, המדחף? וכי סבור אתה שנוכל לעשות את מלאכתנו, אם תהדפנו כך שנודעו כולנו?

— אין זו אשכתי — נענה המדחף המסתובב ומסד תחרר. הים דחפני כלפי מעלה ואיבדתי את אחיזתי. לא בכוונה עשיתי זאת. לו רציתי בכך הייתם הופכים כולכם ברזל ישן.

— לא פחות ולא יותר! — לגלל מסב הלחץ. מתפקידו היה להחזיק את המדחף במקומו, שלא ידחק מרוב לחץ אל תוך המכונות. — אמנם נחבא אנכי כאן אל הכלים ואיש לא יראני, אך מזהיר אני אותך, צדק אני דורש... איני דורש אלא צדק. חייב אתה לדחוף בסדר ובהתמדה, בלי התפרצויות-פתע ומבלי לחמם אותי מתחת לצוארוני ממש (היו לו ששה צוארונים מצופים נחושת קלל ולא רצה לחממם).

כל המכונות שתמכו בציר המדחף, באורך של חמשים רגל, לחשו: — צדק אנו דורשים, צדק...

— יכול אני לתת לכם רק זאת שאני עצמי מקבל — ענה המדחף. — זהירות! הנה הוא בא שוב, זה הגל. המדחף התרומם בשאגה ושקע וה"דימבולה" עמו. המכונות דפקו ברעש, כי לא היה להם כל מעצור.

— המכונאי מר בוכנן אומר, כי עשוי אני להפליא, מיטב הפרי של השכל והכשרון האנושי — יבב גליל הדחיסה, אך את הגלים הללו לא אוכל לסבול עוד. הבוכנה נעצרה לפתע, כי מים עכורים רבים הציפוה.

— הצילו! הבו שמן! היכן המכונאי? איה המסגר? הצילו! אני נחנקת! — זעקה בכבדות. — לא אירע עוד

מכוניות לכל מטרה

שרות ממדרגה ראשונה

חלקי חילוף למכביר חלקי בכל הארץ

המפיצים:

חברה א"י לאוטומובילים בע"מ

תל-אביב חיפה ירושלים

בחזק. — שמח אני שהנני בורג בעל חשיבות מרובה, עשוי חומר משופה, מחמש שכבות של גומי. מצוין אני עובדה זו בלי שמץ של תשענות. חמש שכבות שונות ונפרדות, האחת טובה מחברתה. עתה הנני מוברג כראוי, אך אם רק אשטט ממקומי, תוצפו מיד כולכם במים רבים. — אכן זהו חידוש — אמרה המשאבה הצנטריפוגלית בתחתית האניה. — ואני חשבתי שאינך שמשם אלא לנקי הסיפונים. למטרה זו הן השתמשתי בך גם אנכי פעמים מספר. שכחתי כרגע בדיוק כמה רבבות גלונים מים יכולה אני לשאוב בשעה, אך מבטיחה אני אותך נאמנה, שאין כל שחר לאיום שהשמעת. יכולה אני להתחייב לשאוב את כל כמות המים שתחדור לכאן, באלהים, נדמה לי שאנו מתרוממים!

הים החל עולה וגועש, השמים התכסו קרעי עננים כבדים ואפורים, הרוח המערבית נשבה בחזקה והתיזה רסיסי גלים כלפי מעלה.

— אנכי אוכל להגיד לכם מה זאת — הודיע התורן הקדמי, ע"י מיתריו המחזיקים בו, מגובה זה יכול אני לראות דברים כהיחם. בטוחנים שמתרקמת הולכת נגדנו

אסון כזה לגליל כה צעיר וכה חזק. אם אפגע אנוכי, מי יוביל את האניה?

— הם והאלם דום — לחש הד הקיטור, שזקן ורגיל היה על פני הימים, הוא היה מבלה את חופשתו תמיד בענן או כבצה, באגן הפרחים, בגשם או בכל מקום אחר שיש בו מים. — אין זו אלא נסיון קטן ראשון. בטוחני כי ימשך הדבר כל הלילה, בהפסקות. אינני אומר שזה נעים, אך זהו שאנו יכולים לעשות בתנאים הקיימים.

— אין התנאים מענינים אותי כלל ועיקר, אני נמצא כאן כדי לעשות את מלאכתי, בעזרת קיטור נקי ויבש — געש הגליל.

— זה לי ימים רבים, שאני עובר על פני הים האטלנטי הצפוני וסבורני שהסערה תגבר עוד לפני עלות השחר.

— גם עתה אין הים שקט למדי — אמרו צלעות האניה המחוזקות שבחדר המכונות. — האניה נסחבת ונמשכת כלפי מעלה, קצרה בינתנו להבין פשר דבר, הסבוכים הפתאומיים פוגעים במטגרותינו החדות, זה מרגיזנו מאד, בעל האניה לא יסכים ודאי ליהס כזה כלפינו. הן לא במעט דמים רכש אותנו.

— חוששני שאין עוד עתה לבעל האניה כל דעה בענין זה — אמר הקיטור בהדחקו למעבה, עליכם להסתדר ביניכם לבין עצמכם ולחכות בסבלנות עד שישתפר מזג האויר.

— מה לי ומי לי מזג האויר — נשמע קול עבה מלטטה, המשא הרובץ עלי הוא הוא ששובר את לבי, מקומי הוא בתחתית האניה, עבוי — כפלים מזה של כל לוח אחר, יכול אני לשאת משאות כבדים, אך לא משא כזה... (עוביו של לוח שדרית זה בתחתית ה"דימבולה" היה שלשת רבעי אינשט של פלדה מעולה), הים לחצני מתחת בצורה הגסה ביותר, ומעלי — זה המשא הכבד, כיצד אוכל לעמוד בין שנים אלה?

— חזק והתחזק — נהם הקיטור המתקדם בדודים. — חישך כאן, אפלה, קור ועבודה מרובה, איככה אדע, אם גם הלוחות האחרים ממלאים באמונה את תפקידם? הנה, למשל, אלה הלוחות שלמעלה, שמועה שמעתי, שאין עביין עולה על רבע א.נשט. הרי זה שערורית.

— מסכימה אני בהחלט לדעתך — השמיעה את קולה צלע ענקית אחת שליד פתח המחסן, היתה זו העבה והנמוכה ביותר בין צלעות האניה, בתמכה בקשתות הספון, במקום שם מעלים ומורידים את הסחורה, התקמרה כולה לכל רוחב האניה.

— עושה אני את מלאכתי באמונה ללא כל עזרה מן הצד, במדה שיעני ראות, הריני התומך היחידי של האניה, האחריות היא גדולה, כי ערך הסחורה שאנו מובילים עולה למאה וחמשים אלף לירות, מה דעתכם על כך?

— כל המשא הזה עלי הוא — נשמע קולו של השסתום הקבוע בתחתית האניה, המתחבר באופן ישיר עם הזים

קנוניה מחושבת. שמתי אל לבי, שהגלים מתנפצים בדיוק אל החרטום. בטוחני שהגלים הרווח גם יחד נמצאים בסד המזימה. הרי זה גורא!

— למה ירמזו דברייך? — שאל הגל בהטביעו את המדחף בפעם המאה ואחת.

— לזו הרעה שהנכם זוממים בצותא, — הרהר מגוף העוגן, שנתפס ללחישת התורן.

הגל חזר הימה, אך חבריו הציפו בזה אחר זה את הגשר והתויו מים ירוקם על הארובה. אחד מהם התנשא כלפי מעלה, התנפל על אחת הסירות, הפכה ושקע מצדה השני כשמימיו הרבים נגרים מצדי המנוף המחזיק את הסירות.

— וזהו סוף דברינו — תססו הגלים הקוצפים. אין כל דון במעשינו. זוהי רק תוצאה של תופעות מטיאורולוגיות מסוימות.

— וכי יורע המצב? — שאל העוגן הרתוק לתחתית הסיפון.

— את זאת לא נדע אף אנו. הרוח תמשך כנראה עד חצות, אך לפי שעה — רב תודות לכם ושלום רב.

הגל שדיבר כה רכות התחלק אל אחורי האניה, נתרסק ונתפס בשקעוררית שעל הסיפון. אך לפתע זע לוח המעקה, שהסתובב על צירו, ונפתח כלפי חוץ. המים נשפכו החוצה בקול שקשוק.

— זהו תפקידי — אמר הלוח בשחצנות בהסגרו שוב, ובפנותו לגל השני, שניסה לחדור פנימה, אמר: — לא, לא ידידי, זה אסור! וחסם את הדרך בעדו. המים נשפכו וחזרו תחיצה כלעומת שבאו.

— מאמץ זה לא רע כלל בשביל רביעית האינטש — אמר לוח המעקה. — תהיה לי דאי עבודה למכביר במשך הלילה. ולפי קצב תנועת האניה החל הלוח להפתח ולהסגר.

פתע עלתה ה„דימבולה“ על גל גדול. רגע נחה היא עלו ואחר זנקה לתוך התהום הפעורה לפנייה בהתנודדה אנה ואנה. גל שני גדול תפסה אף היא באמצעיתה והשיאה למעלה עד שחרטומה ואחוריה רחפו באוויר. מיד לאחר כך הרימוה שני גלים אחרים, האחד בחרטומה והשני באחורה. עד שנפל כל כובד מטענה ומשא המכונות על השדרית הנאנקת תחת העול הכבד.

— הרפו ממני! הרפו! — זעקה השדרית. — הן מגיע לי רווח של שמינית הורת. השומעים אתם אותי? אתם המסמרים...

— הרפוא קמעה! הרפו! — זעק המברית — ואל תלחצוני כה.

— הרפו! — נאנקו קשתות הסיפון כשה„דימבולה“ הסתחררה פתע. הן פקות ברכיכו ואין אנו יכולות לזוז. הרפו מאתנו, חבלנים קטנים שכמוכם!

הגלים הכו בחרטום מכל צד.
— הרפו ממני! — זעקה מתחצת המגן שליד החרטום.

הבו לי מנות. סורו ממני, עלוקות קטנות, ותנו לי לנשום. מאות הלחות המברגים לגוף האניה והמהומים את שריונה ענו בהד לקריאתה. כל אחד מהם מוכן היה לזוז ממקומו מיד. הברגים פנו אליהם ואמרו:

— אמנם כן, זהו תפקידנו — להחזיקכם במקומכם. אם תגידו לנו מה בכוננתכם לעשות נסתגל אליכם.

— נדמה לי — אמר צפוי העץ של הסיפון העליון, שעביו כארבע זרתות — כי כל מטיל ברזל מושך לצדו. מה טעם לזה, רבותי? הרי מוטב שנמשוך יחדיו לכוון אחד.

— משוך אל אשר תרצה — שאגה הארובה. אני, אין אנכי חוששת כלל. ארבעה עשר כבלי ברזל שומרים על יציבותי מכל צד, לא כן?

— אמת בפך! — סגנו כבלי הארובה מבעד לשיניהם ההדוקות, בהשמיעם קול שריקה.

— הבלים! עלינו לפעול יחדיו ויהי מה — הדהדו הסיפונים.

— שפיר, — הסכימו המברחים, המנעו רק מדחיפות לצדדים והסתפקו בתנודות קדימה ואחורה ובהגיעכם לקצה השתפלו קמעה כמונו.

— לא, לא! בלי כפופים רבים, תספיק רק התעקלות קלה בצדדים — אמרו קשתות הסיפון.

— שטויות! קראו עמדי הברזל של המחסן, ממעמקי החשכה, עמדו כלכם זקופים כמונו, על אף הטונות הרבות. הוזהרו!

גל גדול התנפץ אותו רגע אל הסיפון והכביד על העמודים.

— תנדה זו מלמעלה למטה אפשר לשאתה — אמרו הצלעות שאפפו את שלד האניה. אך צריך להתפשט גם לצדדים. הבה ונעשה כן.

— חזרו למקומותיכם — אמרו הקשתות בזעף כשהצלעות דחפו פתע. — חזרו למקומותיכם גם אתם הברזלים בעלי הלסתות.

— אל תכנעו! — הקישו המכונות. — החזיקו מעמד, לא להרתע ולא לסגת.

— הרואים אתם? — יכבו המסמרים במקלה. אין אפילו שנים ביניכם המשתפים פעולה ואתם מטילים את האשמה עלינו. הן כל תפקידנו אינו אלא לחדור דרך לוחות הפלדה ולחבר אותם, את האחד לשני, שלא יזוהו.

— אך אותי לא הצלחתם לרתק למקומי — נהם לוח השדרית בתרועת נצחון.

— אכן, שלומיאלים אנחנו — התיפחו המסמרים בתחתית האניה. הן פקודה מפורשת ניתנה לנו לא לותר. ועתה מה יהיה? מי הים יציפו אותנו ואנו נטבע! תחילה האשימו אותנו באי נוחיות ועתה, אחר שמלאנו את תפקידנו, המנוחה מאתנו והלאה.

— אל תספרו זאת לאיש — נחמם הקיטור בלחישתו. אך בינינו לבין עצמנו רוצה אני לגלות לכם, כי ראיתי את הנולד. החזיקו מעמד כמקודם ואל תרפו.

— מה טעם, — פטפטו מאות הברגים. — מוטב שנודה מיד, שאין אנו מסוגלים להדק את חלקי האניה. אין לך בורג שיוכל לעמוד בנסיון כזה.

— אין התפקיד הזה מוטל על בורג אחד בלבד. חלקו זאת בן כולכם, חלק כחלק — נענה הקיטור.

— לא איכפת לי, אם האחרים יטלו את חלקי. אני עוזב את המערכה — אמר הבורג של אחד הלוחות הקדמיים.

— חלילה לך. אם תסתלק אתה ילכו רבים בעקבותיך — שרק אד הקיטור. — ההתרופות היא מחלה מדבקת ביותר. באנית קיטור אחת, בת 1200 טון, הכרתי פעם ננס אחד כמוך. רק בשמינית הזרת היה עבה ממך. הים היה שקט בהרבה מזה שלנו עתה והוא התרפה כליל. שכניו בלוח עשו מיד כמוהו ובעקבותיהם — גם הברגים של הלוחות האחרים. האניה ירדה תהומה ואנכי מצאתי מחסה לעצמי בערפל הקרוב.

— חרפה ובושה — טען הבורג. — סיכה עלובה שכמהו. מתביש אנכי בקרובי משפחה כאלה. ומד נתישב וחזר ותקע את עצמו במקומו. הקיטור העלים את גחונו ועצר בעד צחוקו הכבוש.

— השמת אל לִבְךָ? — אמר בכובד ראש. הבורג הוא חלק בלתי נפרד מהאניה וביחוד בורג כזה — כמוך...

אותו זמן היתה ה"דימבולה" עולה ויורדת על פני הגלים, ממשיכה את דרכה ומתנדנדת. לבסוף האיטה את מהלכה ונעצרה. פתע זנקה שוב קדימה כנשוכת נחש והסתחררה סביב עצמה כבמעגל. כחצי תריסר פעמים נטבלה במים. הסערה השתוללה בכל תקפה ולובן קצף המים נראה מתוך העלטה הכבדה והשחורה. אותה שעה נתק גשם שוטף על האניה. התורן הקדמי היה מודאג מזה מאד.

— כלו כל הקצין — אמר התורן בקול עגום. — הקנוניה נגדנו מתגברת וחולכת...

— ברררה! הררר! ברררר! פפפ! — שאג הקיטור נמרצות מתוך הערפל, עד שרעדו הסיפונים. — אל פחד! משימע אנכי את קול צפירת האזהרה בלבדי, שמא נמצא מישוה בסביבתנו בחשכת הלילה.

— וכי סבור אתה, שיש זולתנו עוד אניה על פני הים במגז אויר סגירי זה — אמרה הארובה בקול נחרה צרחה.

— אניות לעשרות! בררר...! הררר...! — ענה הקיטור בהשתעלו קלות. — קצת קריר כאן למעלה! אל אלהים, איזה גשם שוטף!

— אנו טובעים — אמרו אשני האניה שהוצפו מי גשם.

— אל דאגה! הכל יבוא על מקומו בשלום. בעוד שעה-שעתיים יקל לכולנו. גם הרוח תפסק וגם הגשם יעצר. לאחר שלמדתם לקח בהלכות סערה, תוכלו להמשיך דרככם לבטח.

אגב, מה שלומכם אתם שם במחסן? האם לא הוקל לכם?

האננות והאנקות נמשכו אמנם, אך לא עוד בקולי קולות. טלטולי האניה לא היו מעתה אלא נדנדוד קל וגמיש.

— ראה זה חדש — אמרו פתע המבריחים בזה אחר זה. הרי זה משנה את פני הדברים מן הקצה אל הקצה. רק זה עתה נוכחנו לדעת, כי המשיכה הפנימית של הקשתות והדחיפה החיצונית של הצלעות קובעים אותנו במקומותינו ומניחים לנו את האפשרות לעמוד בפני הלחץ מלעלה. הרי זו תופעה שאין לה אח בתולדות הארכיטקטורה הימית.

אך הקיטור הסוהו את צחוקו הכבוש בצפירה ארוכה מבעד לשופר הערפל, ולבסוף אמר: — אכן, רב שכל לכם, המבריחים.

— ואנו גלינו שעמודי המחסן תומכים בעצם בנו — אמרו הקשתות. כשהים מעיק עליו מאד אנו נשענות עליהם לרווחתנו.

באותו רגע זנקה ה"דימבולה" לתוך מערבולת ועברה אותה בפרכוסירעויות.

— המרגישים אתם, כיצד קשתות-הספון והצלעות שבחרטום האניה ובאחוריה ואלה הרצפות שמתחתינו, מסייעים בידינו לעמוד בפני הלחץ המקפיצנו ממקומו — שאלו המבריחים בקול רועד.

הקיטור אמר:

— גם אנכי מוכרח לעמוד לפרקים בפני לחץ עצום. והלא רק יצור חלוש וקליל אנכי. אך זה מענין, המשיכו נא לספר על עצמכם. הן כה חזקים אתם.

— הסתכל בנו וראה — אמרו לוחות החרטום בגאות. אתם שם בעורף, המוכינים אתם? הנה מתקרב אבי כל הגלים! שבו במקומותיכם דרוכים, אתם המסמרים וכל השאר!

גל עצום התפרץ קדימה. מבעד לרעש וההמולה שמע הקיטור קריאות דקות, חדות וקצרות, של חלקי הברזל, שחלקו ביניהם את הלחץ. — זוירות! דחפו בחזקה! שים רוח! עצור! משוך אליך! חסום! הן למים לעבור...! והנה עברה הסכנה.

הגל המשיך במרוצתו מול עברה השני של האניה, נעלם בחשכה והפסיד: — בנסיגתכם זה הראשון עמדתם יפה למדי.

והאניה הרטובה וטבולת המים המשיכה להתקדם.

מאה מילין מגיריורק. וכשנכנסה ה"דימבולה" לנמל, היתה מכוסה מלח וחלודה אדומה. ארובתה הפכה אפור-עכור. שתיים מסירותיה נסחפו לתוך הים ונעלמו. שלשה ממאור-רריה נראו ככובעים מעוכים לאחר קרב-רחוב עם המשטרה. גשר הפיקוד התעקס במרכזו, הארגז שסכה את מכונת ההגה בותר לשנים, המנוף נקע משרשו. על שלחנו של רב החובל מונחת היתה רשימה ארוכה של הטעון תיקון.

— אכן, עמדה "דימבולה" בנסיון — אמר רב החובל למר בוכנן. — היא הצתה את הים כאנית טיולים ממש, על אף משקלה הכבד. מתגאה אני בה, בוק.

— הרי היא טובה מאד — אמר הנווט הראשי, בהעיפו מבט על הספונים הפרועים. אדם השופט למראה עיניו בלבד, יאמר בודאי כי אניתנו נהרסה. ולא כן הוא.

כל חלק מחלקי ה"דימבולה" התנפח לשמע דברים אלה בגאווה והתרון הקדמי עם מחיצת החרטום, בקשו מאת הקיטור, שישימע קול צפירה ויכריז על בואן לנמל גיריורק.

— בשך נא לאותן הספינות הגדולות העוגנות כאן בנמל את כל הקורות אותנו. ידעו נא הכל את אשר עבר עלינו...

— הקשיבו! הקשיבו! נסיכים, דוכסים ומושלי הים הגדול! כאן ה"דימבולה", הקשיבו! עשינו את דרכנו בחמשה עשר יום ותשע שעות מליברפול לגיריורק. חצינו את האוקינוס האטלנטי, עם 4,000 טון משא בפעם הראשונה בדרך חיינו! לא טבענו! הגענו בשלום! עברו עלינו ימים קשים, ספוגינו כוסו מים! הסתובבנו והסתחררנו, עלינו וירדנו! לא פעם חשבנו כי בא הקץ, אך עצרנו כוח. הגענו בשלום לגיריורק לאחר שעברנו את האוקינוס האטלנטי במזג האור הגרוע ביותר בעולם. כאן ה"דימבולה"! בההרר, בררררן.

שלשת גלילי המכונה הלבינו מרסיסי המלח, שחדרו מבעד לצוהר חדר המכונות. קצף לבן עטף את הצנורות ואפילו המוטור עצמו הוכתם והתלכלך. אך הגלילים התרגלו כבר לנצל כראוי גם קיטור מעורב במים, והם דפקו בזריזות ובקצב.

— מה שלומכם אתם, הגלילים, מ"מיטב הפרי של השכל והכשרון האנושי"? — שאל הקיטור בעברו ביעף דרך חדר המכונות.

— אין כל חדש בעולמנו זה הדווי — אנו הגלילים, בשעה ורבע האחרונה הספקנו לעבור כשני קשרים בלבד. האין זאת בושה לגלילים בעלי 800 כוח סוס?

— המ, המ, התקדמות מעטה זו טובה בכל אופן מנסיגה. נראה, כי "גמישים" אתם כבר יותר מאשר לפניכם.

— לו היו מחשלים אותך כך, כפי שחושלנו אנחנו הלילה. היית גם אתה גמיש. תחילה נדמה לך, שעליך להיות קשה. אולם עד מהרה תוכח שיש לדעת לוותר. איך מזג האויר בחוץ?

— הים הולך ושקט — ענה הקיטור. — מצוין — אמר גליל הלחץ הגבוה. חבריה! הבה ונכבד את אניתנו בתוספת קיטור... ומיד התחיל לזמזם לעצמו בקצב אטי.

אך אד הקיטור המשיך בשריקות האזהרה שלו. ידוע, כי האסונות הגדולים ביותר קורים בזמנים שלאחר הסערה, כי אז חושבים הכל שהסכנה חלפה ועברה ומתרשלים בחוקי הזהירות. הקיטור המשיך והזהיר את חלקי האניה השונים — 'את הקשתות והסיפונים, את הצלעות והמברייחים שהשתלבו אחד בשני, מאוחדים ודרוכים.

וכך התאמנו בצוואת לשיתוף פעולה במשך 16 יום. מזג האויר היה סגרירי והסערה נמשכה עד שהתקרבו לכדי

מעבר לים באות אניות טעונות סחורה, המביאות חמר-גלם בשביל תעשיית ארצנו ומוצרים הדרושים בשוק המקומי. חזרות הן עם תוצרת הארץ היוצאת לשוקי העולם הרחב. כל זה נעשה באמצעותם של הבנקים המסחריים הגדולים. דרכם עוברים הדוקומנטים הימיים המקנים בעלות על סחורות ותעודות-הביטוח נגד סיכונים-הים; באמצעותם נעשה התשלום ונפתחים אשראים דוקומנטריים במקרה הצורך. חוליה חשובה בקשריה המסחריים של ארצנו עם ארצות-חוץ מזהו

בנק אנגלו-פלשתינה בע"מ

ד"ר יוסף כרמין / הפלנקטון בים

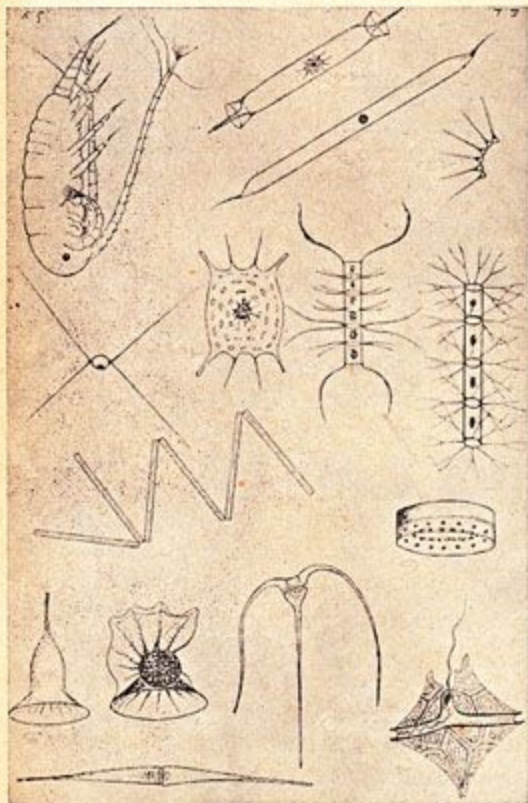
מילימטרים). מקרופלנקטון — פלנקטון גדול (עולם בגדלים על חמשה מילימטרים). ישנם גם יצורים בודדים ענקיים, שארכם מגיע למטרים אחדים, אולם אלה מועטים ביותר; מהווים הם את המיגלופלנקטון — הפלנקטון הענקי. אין לחלוקה זו כל שייכות שהיא למיונו של הפלנקטון או לקביעת דרכי חייו; מאפשרת היא רק עבוד נוח יותר של החומר הנשלה.

ההידרוביולוג — תורת הביולוגיה של המים, עוסקת במחקר היצורים החיים שבמים ביחסיהם ההדדיים, וכן גם ביחסים שבין היצורים האלה ובין „סביבתם המתה“. מדע זה מתחלק לשנים: תורת הביולוגיה של המים המתוקים — הלימנולוגיה ותורת הביולוגיה של המים המלוחים — האוקיאנולוגיה.

החי שבמי הים מצוי לא רק בפניהם, אלא נפוץ ומפורז הוא בכל שכבותיהם לכל עמקם, בעלי חיים אלה המצויים על קרקע הים מהווים את הבנטוס. קרקע הים עשוי כפני היבשה — הרים ובקעות ואף שקעים וסדקים עמוקים ביותר; בעלי החיים והצמחים השונים חיים שם בדומה לאלה שעל פני האדמה, אלא שרבים מהם מחוברים לקרקע באופן קבוע לכל ימי חייהם או לרוב ימיהם. יש מהם המבלים את חייהם בתוך החול שבקרקע, הים או בסדקים ובחריצים שבסלעים שבו ויש גם כאלה המתגורר עזים ומחליפים את מקומם תדיר, כשהם זוחלים על פני הקרקע. רבים מיצורי הבנטוס מבלים תקופות שונות, בראשית חייהם, כשהם צפים על פני המים, בה בשעה שאחרים מבני מינם חיים בתוך המים, אלה הם הדגים והיונקים שבים גופם מיני שבלולים המהווים את חברת הפלנקטון. מבנה גופם וכל ארצות חייהם מותאמים למצב זה. שטים הם באופן פעיל במים, יודעים להתגבר בקלות על הגלים ולעלות עליהם וחוצים הם בהצלחה את הזרמים שבים.

לא תמיד אפשר להבדיל בדיוק בין הבנטוס והפלנקטון, כי גם הדגים יורדים לפרקים לזמן מה לקרקע הים בגלל סיבות וגורמים שונים; יש מהם המבלים חלק מחייהם, כשהם מרחפים על פני המים. אלה האחרונים מהווים את המעבר לחברת החי השלישית שבים, היא אולי החשובה ביותר — הפלנקטון. אלה הם יצורים מעולם החי והצומח המבלים את כל ימי חייהם, או חלק מהם, במים או על פניהם, כשהם נישאים בהם באופן פסיבי פחות או יותר. מבנה גופם מותאם לכך וצורתם שונה: כדורית וחלולה, כעין הדיסקוס או כסרט שטוח; לפעמים דומים הם לכדורים קטנים מצויידיים בקוצים רבים. כל אלה הן צורות גוף מיוחדות המאפשרות ליצורי הפלנקטון לרחף במים. נוסף לכך יש לכולם טיפות של שמן בגופם ואף בועות של אוויר.

לפי גדלם מתחלקים יצורי הפלנקטון לננופלנקטון — פלנקטון ננסי (אינם עולים על חמשים אלפיות של המילימטר), מקרופלנקטון — פלנקטון זעיר (בגודל של חמשים אלפיות המילימטר ועד למילימטר אחד), מיזופלנקטון — פלנקטון ממוצע (מאחד ועד לחמשה

הפלנקטון למינאו

הפלנקטון מכיל בתוכו, כאמור, צמחים זעירים, (הפיטופלנקטון) ובעלי חיים זעירים (הזואופלנקטון). יש מהם המרחפים במי הים בכל ימי חייהם (יצורים הולופלנטיים) ויש החיים כך רק בתקופות חייהם המוקדמות ואחר כך יעברו לבנטוס או לפלנקטון (יצורים מירופלנטיים). בפיטופלנקטון מועטים מאד היצורים שמקורם

שאול

חיפה: רח' הרצל 47

נוסד בשנת 1929

טלפון 2443

מציע לך את שרותו לרווחתך

זהירות לפני שתקנו!

קנית זהב, תכשיטים או
שעונים הוא ענין של אמון

השמש במידה יתירה; מצויים בו צמחי-אצות המיצרים חומר אורגני מחמרים שבטים ומדרת-המוצת הפחמן שבאוויר, בעזרת חמרי צבע שונים, כירק העלים ודומיהם. כאן הוא ה"מרעה" של בעלי-החיים השונים המנצלים את החומר האורגני הנצור והגיונים הימנו. באזור הקניפולנקטון נפסק כל קיום של צמחים, כי אליו מגיעות רק הקרני-גים הסגולות שבאור השמש. כאן מצויות רק הבקטריות, הידועות ליצר חמרים אורגניים ללא אור וללא כל חמרי-צבע שהם, בדרך כימית בלבד. בסקוטופלנקטון תופסת המצלמה את קרני השמש האחרונות; בנקטופלנקטון שורר חושך גמור.

גם דרגת החום משפיעה, כאמור, על נדידה זו של הפלנקטון מפני המים לעמקם וחזרה. בהתחמם פני המים שוקע ויורד הפלנקטון שבהם. בחדשי השנה החמים עניים פני המים בפלנקטון. הימים הצפוניים עשירים בו פי כמה מהימים החמים. דרגת החום האופטימלית בים התיכון ליצורי הפלנקטון היא 14 מעלות צלסיוס; זו היא, אגב דרגת החום בעמקו של ימנו.

נוסף לגורמים עיקריים אלה המשפיעים על הנדידה המאוונת של הפלנקטון ישנם עוד רבים נוספים שגם להם השפעה ניכרת עליה. אלה הם, למשל, הזרמים שבמים, מליחותם וכמות הגזים שבהם, המשתנים אף הם לפי המקום ולפי עונת השנה. כמות המחצבים שהם מכילים בתוכם מתמיסה ועוד. באוקיאנוסים הפתוחים מצויים זרמי מים חזקים מאד, הזורמים בכיוון מאוון ואפקי המשפעתם רבה על התפשטות הפלנקטון. בים-התיכון, הסגור ביחס, חלשים זרמים אלה בהרבה והם גם טרם נחקרו במידה מספקת. יציבים ביותר הם המים שבעומק הים שאינם מתחלפים כמעט. הרוחות יוצרות אמנם זרמי מים זמניים בכיוון זה ובמקומם עולים מהעומק מים קרים יותר המהווים כאילו נהרות בים ונושאים בתוכם פלנקטון רב, אולם אלה נעלמים עם הפסקת הרוח. תועלתם רבה מאד בהעשרת פני הים בפלנקטון ובערבוב המזון הגזים שבשכבות המים השונות. מקובל לחשוב, כי מדרחו של ים-התיכון עני ביותר בפלנקטון בגלל חולשת זרמים

בבנטוס. ידוע מהם בעיקר הסרגסוס שבמים החמים. זו היא אצה, הנתלשת מקרקע הים ועולה אל פני המים, במקום שם תשאר עד לאחרית ימיה. כל שאר הצמחים שבפלנקטון הם הולופלנקטונים ורובם כולם — אצות מיקרוסקופיות, חד-תאיות ורב-תאיות, המשתיכות למחלקות השונות ביותר של האצות. מרובות בינתן הדיא-טומיות.

בזואופלנקטון נמצאים יצורים כמעט מכל המחלקות הידועות של בעלי החיים. חלק מהם מבלה את כל ימי חייו בפלנקטון חלק — רק בתקופות הראשונות בהתפתח-חות. מצויים כאן מינים רבים מאד ושונים ביותר של חד-תאיים וביניהם — בעיקר החוריריים והשוסניים, המבלים את כל ימי חייהם בפלנקטון. הספוגיים הנמנים על הבנטוס מבלים אף את ראשית חייהם בפלנקטון. רבים מהגבוים הם הולופלנקטונים ויש מהם המבלים בפלנקטון רק חלק מחייהם. גם קפודי הים, השייכים לבנטוס, מבלים בו את ראשית חייהם. בין התולעים מרובים היצורים ההולופל-נקטוניים. הסרטנים מהווים חלק ניכר וחשוב ביותר בפלנ-נקטון; רבים ביניהם הולופלנקטוניים המהווים כרגיל את רובו של המקרופלנקטון הנצוד. מהשבלולים יש מינים הולופלנקטוניים, אולם גם אלה הנמנים על הבנטוס מבלים את התקופות הראשונות בחייהם בפלנקטון. גם מהדגים יש מינים אחדים השייכים לפלנקטון; מירופלנקטוניות הן הביצות של רבים מהם. ועוד רבים מאד היצורים השונים מעולם בעלי-החיים המצויים בפלנקטון. מובן מאליו, שלא כל היצורים המירופלנקטוניים מצויים בו תמיד; תלוי הדבר בעונות התפתחות של בעלי-חי זה או אחר, הבא מהבנטוס או מהנקטון. כן מיתנה הדבר בטיב הבנטוס הנקטון שבאותו מקום, כי אף אלה משתנים לפי המרחק מהחוף ולפי טיב קרקע הים. הפלנקטון משתנה גם לפי העומק שבו הוא מצוי. מתחלק הוא לפי זה לארבעה אזורים: הפלאופלנקטון — ניצוד בעומק של 0-100 מטר, הקניפופלנקטון — בעומק של 100-400 מטר, הסקוטופלנקטון — מצוי בעומק של 400-1500 מטר והנקטון פלנקטון — בעומק של 1500-5000 מטרים ומטה. כל אחד מהאזורים האלה נבדל מחבריו במיני בעלי-החיים והצמחים שבתוכם. אין לחשוב, כי האזורים האלה קבועים לגמרי, כי מרובה הנדידה של היצורים ההחיים מאזור אחד לשני, הנגרמת על ידי סיבות וגורמים שונים.

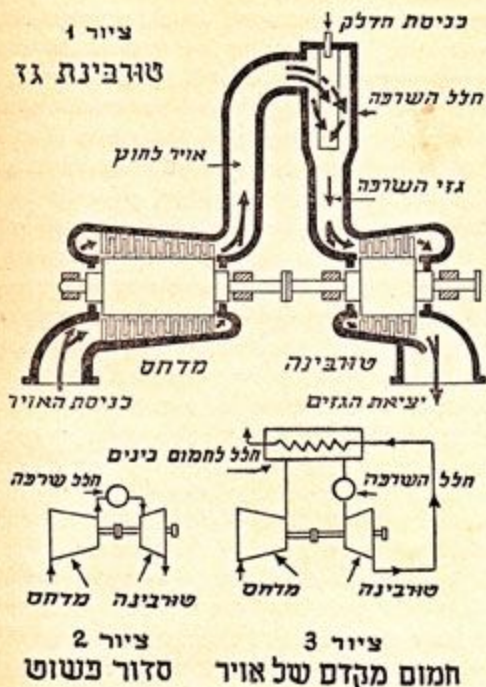
הנדידה המאוונת של הפלנקטון — מפני המים לעומקם וחזרה — מותנית בעיקר בשנויים החלים באור ובדרגת החום. בלילה עולים יצורי הפלנקטון לפני המים וביום הם שוקעים ומגיעים עד לעומק של ארבע מאות מטרים. אין מידת הנדידה הזו שווה בדיוק לכל דרי הפלנקטון. יש המעמיקים פחות ויש המעמיקים יותר, אולם כולם כאחד שותפים לה. לאזור הפיאופלנקטון מגיעות קרני אור

מופרזו הנהוג בימים אלה ומתוך כך התחילו להתענין בפלנקטון שבמים המשמש מזון לדגים. וכך קבעו באופן מוחלט, שכמות הדגים בכל מקום ומקום תלויה באופן ישיר בכמות הפלנקטון שבו. לפי כמות הפלנקטון אפשר לקבוע את כמות הדגים המצויה במקום ואיזה חלק מהם ניתן לדיג. בדרך זו התלו להבין את דרכי קיום היצורים השונים של הפלנקטון ואת הנאי חייהם. מכאן עברו לחיפוש דרכים לשיפורם, לשם רבויים, והגיעו אף לרעיון של זיבול הים על ידי תוספת מזונות לו, בדומה למה שעושה החקלאי בשדה. רב הוא איפוא ערכו של מחקר הפלנקטון לצרכי הדיג, כי באין פלנקטון אין דגה בים.

אלה בתוכו. ענין זה עודנו טעון בירור וליבון יסודי נוסף. מהאמור יוצא, שכמות הפלנקטון וטיבו משתנים לפי שעות היום ולפי עונות השנה וכן גם לפי גורמים מורכבים אחרים.

ערכו של הפלנקטון במשקיהם רב הוא לאין ערוך. הדגים ניוונים בכל ימי חייהם, או בחלק ניכר מהם, על הפלנקטון. הוא הדבר ביחס ליונקים שבמים. אף אלה שניוונים מבעלי חיים מתקיימים בעקיפין על הפלנקטון, כי בעלי החיים, הנאכלים על ידם, ניוונים ממנו. לפני שבעים וחמש שנה בערך התחילו להרגיש בימים הצפיריים בירידת כמות הדגים הנשלית. יחסו תופעה זו לדיג

י. שניידמסר / טורבינת הגז

פיתוח טורבינת הגז לתפקידי הנעה בממדים גדולים החל רק לפי עשר שנים. במשך זמן זה חלו שינויים נכרים בתהליך יצור הטורבינות וכיום משתמשים בהן באיורונים, ברכבות, באניות ובתחנות-כח.

הטורבינות הנמצאות כבר בפעולה מוכיחות את יעילותן. המהנדסים בוחנים עוד את האפשרויות לפיתוחה הנוסף של המכונה. על מנת לשכללה ולהגדיל את קבולה. כי עתידה טורבינת הגז לתפוס מקום בראש בין מכונות ההנעה.

ההתענינות בטורבינת הגז גדלה והולכת, כי עולה היא בסגולותיה המיוחדות על טורבינת הקיטור ומכונות שרפה פנימית. משקלה קטן, מספר חלקיה מועט, ומכאן שמחירה נמוך ממחיר שאר מכונות ההנעה. גם מכונות העזר למכונה הראשית מעטות ואין גם צורך להשתמש בהן במים.

איך פועלת טורבינת הגז?

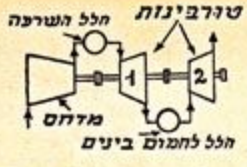
הצורה הפשוטה ביותר של טורבינת הגז מתוארת בציורים 1, 2. המערכת מכילה מחדש (קומפרסור), חלל שריפה וטורבינה. המדחס שואף אוויר מהאטמוספירה ודוחס אותו לחלל השריפה. בחלל השריפה מתערבב שמן הדלק באוויר הדחוס ונשרף. הטמפרטורה עולה האנרגיה של הגזים גדלה. גזי השריפה נכנסים לטורבינה, מתפשטים בה ומניעים אותה (פעולה זו דומה מאד לפעולת התפשטות טורבינת הקיטור). חלק מהאנרגיה של הגז נמסר להנעת המדחס הקשור באותו גל, והשאר — למכונה.

ככדי להבין את עקרונות הפעולה של טורבינת הגז, יש לזכור, כי הדרך היחידה ליצירת אנרגיה מיכנית מגזי שריפה היא — לאפשר לגזים להתפשט מלחץ גבוה ללחץ נמוך. במכונה בוכנה אף בטורבינה, הלחץ הגבוה של גזי השריפה נוצר מתוך פעולה במדחס. התפשטותו של האוויר הלחוח בטורבינה היתה מספיקה,

לכאורה, להנעת המדחס, כי המכונה יכולה לעבוד מבלי לשרוף את הדלק. אך אל לנו לשכוח, כי שניהם, — הטורבינה והמדחס, נצולתם קטנה מ-100%, ומכאן שכוח התפוקה של הטורבינה אין בו כדי לכסות את מעמסת המדחס בגלל ההפסדים המיכניים. אין איפוא תועלת במכונה המניעה רק את עצמה. על ידי תוספת אנרגיה למנגנון, המתבטאת בחום, אנו מכסים את ההפסדים המיכניים ויוצרים עודף של אנרגיה להפעלת המכונה הקשורה לגל.

ציור 4
קרור בינים
של האויר הדחוס

ציור 5
חמום בינים
של גזי השרפה

עיקר הבעיה הוא: איך להגדיל את התפוקה של המכונה ולהקטין ע"י כך את ההפסדים המיכניים. פיתוח טורבינת הגז הביא תוצאות משיביות בנצולת המכונה. את הנצולת הטובה ביותר נקבל, אם נצליח לשרוף את הדלק בכמות מינימלית של אוויר. על ידי הקטנת תצרוכת האוויר נמסור פחות אנרגיה לקוטפטר-סור, ומכאן שהנצולת הכללית תעלה.

אפשר גם להפחית את כמות האוויר, מבלי לשנות את כמות הדלק הנשרף, על ידי העלאת טמפרטורת השריפה לדרגות גבוהות. הטמפרטורה הגבוהה של השריפה מוגבלת רק בזה, שהמתכת — ממנה עשויות כפות הטורבינה — יכולה לעמוד אך במדת חום שאינה עולה על גבולות חווק החומר. בתהליך היצור של היום נחשבת הטמפרטורה של 650° לטמפרטורת בטחון לטורבינות בממדים בינוניים, הפועלות במשך תקופה ארוכה; הטמפרטורה של 730° היא הגבוהה ביותר שהשיגו בטורבינות גז בלי אמצעי קירור.

הנצולת הבינונית המושגת על ידי טורבינות הגז בסדור הפשוט ביותר (ציור 2), היא בגבולות שבין 18%—20%. בה במידה שישופר טיב המתכת ותגדל יכלתה לעמוד בפני טמפרטורה גבוהה, תגדל ותלך הנצולת של המכונה. יש עוד דרכים להגדלת הנצולת, ואלו הן:

1) אם ננצל את הגאזים, אשר סימנו כבר את פעולתם בטורבינה הם חמים עדיין, בעזבם את הטורבינה — לחמום מוקדם של אוויר הדחיסה של המדחס לפני חלל השריפה, נחסוך על ידי כך בתצרוכת דלק, ומכאן שנגדיל את הנצולת הכללית.

1. נהגים לדחוס את האוויר במדחס בעל שתי דרגות, ובין שתיים אלה — מקררים את האוויר הדחוס (ציור 4). קירור זה של האוויר הדחוס מקטין את נפחו; ע"י כך תפחת תצרוכת המדחס ויקטן הכוח הדרוש להנעתו. מובן מאליו, כי הנצולת תגדל.

3. כדי להגדיל את הנצולת נהגים גם לחלק את התפשטות הגזים בטורבינה לדרגות. (ציור 5). בונים לשם כך טורבינות בעלות דרגות אחדות ובין דרגה לדרגה מעבירים ומחממים את הגזים מחדש. על ידי כך משיגים התפשטות גזים בחלקים קטנים ובטמפרטורות גבוהות.

נסכם, איפוא, כי הדרכים לפיתוח נצולת המכונה רבות והסיכויים להשגת נצול גבוהה גדלים הולכים. התפתחות האנרגיה האטומית מבשרת תקוות להתפתחות טורבינת הגז, שהיא היא המכונה הנוחה ביותר לנצולה והפיכתה לאנרגיה מיכנית. יש סימנים לכך, כי השימוש בטורבינת הגז יוכנס בקרוב בכל מערכות ההנעה.

מונחי ספנות

fog - horn	-	שופר ערפל	Capstan	-	מנוף להרמה העיגון
port	-	שמאל האניה	deck - beams	-	עבים (קשתות הספון)
starboard	-	ימין האניה	girdeis	-	קירות
upper - deck - stringers	-	מבריחים של הספון העליון	frames	-	צלעות
piston	-	בוכנה	cylinders	-	גלילים
screw shaft	-	ציר המדחף	cargo hatch	-	פחה המחסן
thrust block	-	מסב לחץ (המסב הראשון היוצא מהמוטור והמחובר לציר)	centrifugal - bilge - pump	-	משאבה צנטריפוגלית לשאיבת מים מבטן האניה
oller	-	משמן	funnel	-	ארוכה
steam	-	קיטור	davits	-	מנופים מיוחדים להרמת הסירות מהאניה לים
web frames	-	צלעות מחוזקות (יותר גדולות)	b w anchor	-	עגן החרטום
strake	-	שורת ליחות	bulwark	-	מעקה מעל לספון
sea - valve	-	שסתים	keel	-	שררית
p'anking	-	צפוי (כסירות עץ)	bilge stringers	-	מכריחים בבטן האניה
stringers	-	מכריחים	garboard - strake	-	שורת הלוחות הראשונה המזוברת לשררית
scuppers	-	המים	collision - bulk head	-	המזיצה הראשונה - מהחרטום
steam-steering-gear	-	סדור של קיטר להגה.	hold	-	מחסן האניה

תכנית הפעולות ליום הים

שדורים ברדיו ירושלים

- 11 במאי 1947, בשעות הערב — התכנית החדשה של "המטאטא", מוקדשת בחלקה הגדול ל"יום הים".
- 12 במאי, בחצות הערב — שיחה עם מר מ. ריבלין, מזכירו הכללי של החבל הימי לישראל על "יום הים" ועל פעולותיו של החבל הימי לישראל.
- רפורטז'ה מספקד, יום הים" בתל-אביב, מפי ה' ברי-טוכבא שור — ביום ג', 13 למאי 1947, בשעות הערב.
- סנת הנוער, ביום ה' 14 למאי, בשעות אחר הצהריים — "מעשה הנמל", מאת לוי קפניס, מוגש ע"י התיאטרון לילדים שליד מרכז הנגנות.
- ברצוננו לדעת, תכניתו לבתי-הספר בעריכתו של יצחק אבנון, 2 התכניות שבמחצית הראשונה לחודש מאי מוקדשות לעניני נמל וספנות.

דברי פרסום

1. למורה ולמדרין, חוברות עזר להסברת עניני הים: פרקי מקרא על נמל תל-אביב ועל ישובי הדייגים, שירי ים.
2. הצעה למפקד, לארגוני הנוער ולבתי-הספר: אלבום ימי; משובות בודדות לקשת המעוררים והכתות בבתי-הספר.
3. מחדר ימי בעתונות הילדים הנוער, מוקדש ל"יום הים", דברי פרסום בעתונות הימית והפרוידית.

מפקדים, אספות ומסכות

בתל-אביב: תהלוכה ומפקד כללי של האגודות הימיות וארגוני הנוער, ביום ג', 13 למאי, את דבר היום במפקד ישא מר דוד רמז, יו"ר הנהלת הועד הלאומי. אספות חלקיות (בית העם, בית ברנר ועוד). מסכות בארגוני הנוער, סיורים בנמל לתלמידי בתי-הספר העסימיים, בימים מ"ד עד 21 למאי ש. ה. הצגות לילדים — "מעשה הנמל" מאת לוי קפניס, בבצוע התיאטרון לילדים.

כח"פ ה:

מסדר הניגני על מגרש בית-הספר היראלי, ביום ג', ה' 13 למאי, בהשתתפות הגב' ג. מאיר סון, מנהלת המחלקה המדינית של הסוכנות היהודית. בקור עתונאים במפעלי החייל, מסכה הניגית לעסקני החייל ולנציגי המוסדות, חברות האגודות וכו'. אספות חלקיות בעיר (עצרת פועלים ל"יום הים", מוסף לשבת ב"מכבי" ועוד) ובסביבה (בתל-גלים, נשר).

ברושלים: אספת-עם, באולם קולנוע, אוריון, בשבת, ה' 17 למאי, בהשתתפות י. בן-דור, יצחק גרינץ, ביום, ערד צ. שורץ ועוד.

במשקים ובמושבות:

כנוס אזורי בעמק-הפר: שחרית לילדים, הנוכח המכי מרתן, כריש, קונצרט למבוגרים, תחרויות-שיחה, משחקי-מים, הפגנות בסירות.

תנינת, יום הים" על הכמה המשותפת עין-החוד — תל-יוסף, בהשתתפות משלוח ממשיקי הסביבה, בהשתתפות ש. לביא, מ. פומרוק וד"ר צ. ברנדר, שחרית לתלמידים.

כנוס אזורי בטבריה — עיר-גב, כ"ב למאי, בהשתתפות י. פרישמן וד"ר צ. ברנדר, מסקד הנוער הימי, מפגנים ישיים, הפגנה מטבריה לעיר-גב.

ספינת הדיג "כריש" תורד המימה כ"יום הים"

כשנתיים ימים עמד "כריש" בטל על חופו של נמל תל-אביב. היה זה ממכורתן חדש, שנבנה בתל-אביב בזמן המלחמה ושהוצא מהעבודה, כעבור עת קצרה, בגלל חוסר ציוד מתאים. בנובמבר 1946 נרכש גוף הספינה על-ידי ארגון החיי-לים המשוחררים "מכמורת", בעזרתה של מחלקת הים הדיג של הסוכנות היהודית לארץ-ישראל. חברי הארגון הזה, שעלו בינתיים על הקרקע והקימו את המשב "מכמורת" במפרץ אבו-זבורה, עבדו כבר אותה שעה על המכמורת "אופיר"; "כריש" היא איפוא ספינתם השנייה.

נמל תל-אביב הועבר "כריש" לחיפה ושם, על התוף המערכי של הנמל, הועלה בשניה על היבשה — למספנת "עוגן". במשך חדשים מספר נעשו בו תקונים ושפוצים יסודיים: שונה בו מבנה העץ הפנימי, הותקן מקרר דגים חשמלי, שופר תא העובדים, שימשמש מעטה את המפליגים בהפלגות ממושכות. על הספון הוקמו: חדר אוכל, מטבח ומקלחת והספון עצמו פונה ככל האפשר לנוחיות העבודה. תא ההגה הוגבה מעל לקונסטרוקציות העץ שנוספו על הספון. המנוע הישן הוצא ובמקומו הורכב מנוע "קאטרפילר" חדש, בן 155 כ"ס. כן הותקנו בספינה — אנך חשמלי (Depth Recorder) ואינסטלציה חשמלית מלאה, 17 מטר הוא אורך "כריש", 4.5 מטרים רוחבו ו-1.8 מטר "ישיבתה" במים; גופו בנוי עץ.

חמישה-עשר מחברי "מכמורת" יעבדו על "כריש" וקברניטם יהיה לפי שעה אחד מותיקי הדייגים של שדות-ים, קיסריה. ממכורתן זה יהיה הראשון, שיצויד ברשתות המכ-מורת החדשות, שהורכבו לאור הנסיונות הממושכים של התנתה לחקר הדיג הימי בחיפה.

הרצליה: הניגה, יום הים" 15 למאי, בהשתתפות בן ציון מיכאלי, יו"ר המועצה המקומית ורבי-החובל זאב הים. שחרית לתלמידים, מסבות-הגב בחדרה, פתח תקוה, גבעת השלושה, חולון ועוד.

בערים ובמושבות יופץ ב.יום הים" תו החבל הימי לישראל, שהכנסתו קודש להכשרת הנוער לים, בבתי-הספר בכל רחבי הארץ ויקדשו שעות מיוחדות להסברת עניני הים, לפי ההוראות של מחלקת החנוך וכנסת ישראל. בבתי-הכנסת תתקיים תפלה מיוחדת לשלוטם של יורדי הים המפליגים באניות.

כאפריקה הדרומית:

יום הים יוחג בקיפטאון, בולווייה, דרבין, יוהנסבורג, פורט-אליווט ועוד. בתנינת, יום הים" בקיפטאון יוצג המהזח, אורות על הים" מאת ה. לויין. תתקיימה תניגות מיוחדת לילדי בתי-הספר העבריים ולנוער. תפלות מיוחדות לימאים העברים תערכנה בכל בתי-הכנסת שבמדינה, בעתונים יתפרסמו מאמרים ראשיים ורשימות בעניני חיטאות העברית. תו החבל הימי לישראל יופץ במקומות רבים.

ב"י"ום ה"ים" נשלח ברכה נאמנה

לאחינו המעפילים לחופי הארץ,

לאניות העבריות ולעובדיהן: ל"קדמה" - אנית הנוסעים העברית החדשה בים התיכון ולעובדיה: לדייגים שלחופי המולדת: לעובדים בנמלים: לכובשי הים הצעירים בארגוני ההדרכה הימית.

ברכה מיוחדת - ב"י"ום ה"ים" לשנת תש"ז - לחבל הימית ל"שראל, במלאת עשר שנים לייסודו.

"כרמון" חברה מזרחית בע"מ

סוכנות אניות • משלוח סחורות • בטוח
תל-אביב, ת. ד. 1246, רח' לילנבלום 19, טל. 4831
חיפה, ת. ד. 1354, רח' המלכים 47, טל. 2587
משרד רשום: ירושלים, בית מצפה, רחוב יפו

מיטב הברכות לימאים באניות ולשוחרי
הימאות העברית בכל אתר ואתר.

אהרון רוזנפלד, סוכן אניות
חיפה, ת. ד. 74, טל. 4241/2

מ.ויסבך את.א.מטלון

חיפה, רח' המלכים 47, טל. 2002
סוכנים מיופיי-כח לשחרור מבית המכס

אחים סלומון ושות' בע"מ
ספנות - הובלה - עמילות מכס - בטוח

חיפה, ת. ד. 1452, טלפונים-4839, 3530
תל אביב, ת. ד. 1847, טלפון 2822

משה סמסונוב

עמיל מכס - ספנות - משלוח בין לאומי
רחוב המלכים 41, ת. ד. 721, טל. 3685

"צ"ים"

חברת השיט הארצישראלית
בע"מ

"קדם"

שרות ימי ארצישראלית בע"מ

חברה ארץ ישראלית
לספנות והספקה בע"מ

רויזנבלט ישראל

ב"מ לתקון אניות וספינות
מפרץ חיפה, כביש סליקט

החברה "נ"ר איסט בונדר"

בע"מ, חיפה

החברה המזרחית למחסני-ערובה
בע"מ

חיפה, ארץ ישראל, ת. ד. 36

שרות ים בע"מ

חיפה רח' המלכים 63
ת. ד. 1347, טל. 6339

ברכתנו ב"יום הים"
למעפילינו החותרים
לחופי הארץ - עלו!
ועד פועלי ועובדי "וולקן"

משמר המפרץ (קבוצת זיפוי) בע"מ

טל. 3766, 3912

"חבר"
אגודה קואופרטיבית לשרות
מכוניות צבוריות בע"מ,
ח.י.פ.ה

"שלב" בע"מ

רח' הנמל 46

קואופרטיב "הנמל החדש"

רח' הנמל 45

"תחבורה"

אגודה חקלאית שתופית של העובדים להובלה
בשרבון מוגבל

טלפון 2525

שרות טקסי "מצפה" בע"מ

ועד הקהלה
העברית בחיפה

ועד
הדר הכרמל

ההסתדרות הכללית של העובדים העברים
בארץ-ישראל
מועצת פועלי חיפה

סולל בונה בע"מ

המרכז הקבלני של ההסתדרות הכללית של
העובדים העברים בא"י

המשרד הרשום:
חיפה-רחוב הנמל, בנין סולל-בונה. ת.ד. 563, טל. 5-4311

משרדים:
תל-אביב, רחוב לילינבלום 39, טלפון 4353
ירושלים, רחוב בנייהודה 1, טלפון 2486, ת.ד. 1344

"עוגן" בע"מ

חיפה

טל. 4311, 5652

ת.ד. 67

נחשון וצידון בע"מ

ת.ד. 550, חיפה

"סמל תנובה"

ערובה לטיב התוצרת
ולמקורה

"צרכן" אגודה שתופית בחיפה
בע"מ

קפת מלוח וחסכון קואופרטיבית של העובדים
בחיפה בע"מ

מטבחי הפועלים חיפה,
קבוצה קואופרטיבית

מזנון תנובה

ביגלה, ליכטיג את ויזר

הר הכרמל, טל. 2604

בן לבריאולי

רחוב הרצל 20-18, חיפה, בית הקרית

בי"מ לנעלים
והלבשה

סטודיה לצלום אמנותי

מומחה לצלומי חוץ והנדסה

הוצאה לפועל של כל עבודות חובבים
מומחה עבור לייקה, קונטקס, רטינה וכו'
פוטו ולד חיפה

רח' נורדוי 10א, מול קפה שטרנהיים, טלפון 3258

הזדמנויות

אהרון כהן את לוברסקי

חיפה, הדר הכרמל, רח' הרצל 26

"ארז" חברה להספקת חמרי חשמל, קרור
והנדסה בע"מ רח' הרצל 57

בית חשמל:

חיפה, שער פלומר 4, טל. 4004-6239, ת. ד. 1485

התאחדות הקרח

רח' הרצל 48

חיפה

"ד"ר.ע. וילבושביץ ושות'

חיפה, רח' המלכים 15

מועצה מקומית כפר אתא

ועד קרית חיים

ועד קרית ביאליקה

מועצה מקומית קרית מוצקין

אליעזר סקר בע"מ
חיפה
טבריה
רחובות

ב. לוריא בע"מ רח' המלכים 35, חיפה
טל. 3539, ת. ד. 1595
חבלים, בדים וחוטמים, צרכי דיג וחקלאות
הספקה לאניות

"דיג ומשק"
י. הלוי

חיפה

חברת דרום אפריקה
בנין למשכנתאות בע"מ

רחוב אלנבי 12, חיפה

הלואה וחסכון חיפה

אגודת הדרית בע"מ, ת. ד. 250, טל. 42-4641
המרכז, רחוב יפו בית האגודה, סניף בהדר הכרמל, רח' הרצל
בית הקרנות, טל. 4641. סוכנות קרית מוצקין, רח' רינגס 19
קבלת חברים חדשים, מתן הלוואות ונכיון שטרות, סבלת
פקדונות, חסכוניות וחשבונות עובר ושב,
גוביינות והעברות כספים לכל חלקי הארץ.

"מפעלי המים"
מפרץ חיפה

ת. ד. 270

**האחים י. ל. את ב. חיותמן
סניף חיפה**

בנין רדיו פיליפס, רחוב המלכים 53

י. דיאמנט

קבלת אינסטלציות של כל מיני עבודות
מרכז התעשיה, מפרץ, טלפון 7144
סניף: חיפה, רח' יפו 35, טלפון 2600
נוסד בשנת 1922

„אות“ דפוס קואופרטיבי בע"מ

חיפה, מרכז מסחרי החדש, טח"א, טלפון 2973

בית דפוס סוכובולסקי

חיפה, סמטת עזה 5, על יד „אגד“

ה. מייזלר

חיפה, מרכז מסחרי החדש, רח' המלך ג'ורג' 52, טל. 3856
בית דפוס ותעשיית קופסאות

דפוס „אמנות“ חיפה

משה ולוי זרודינסקי

בית דפוס „חיפה“ אפרים מרכוס

רח' המזרח 1, מ.ט.י., טלפון 2755

בית דפוס „הדר הכרמל“

מ"ח אשל

חיפה, הדר הכרמל, רחוב ספירא 10, טל. 4318

בית חולים בלומנטל

חיפה - הדר הכרמל

שלך לחמד על פני המים
כי ברב הימים תמצאנו

כברכת

תוצרת מזון ארץ-ישראלית
בע"מ חיפה ת. ד. 707

למרחיבי גבולות -

חלוצי הים

ולחבל הימי לישראל

שפע ברכות

המשביר המרכזי

חברה קואופרטיבית להספקה
של העובדים העברים בא"י
בע"מ

יגאל ימוט קלב ימים לקב"ה

ברכת

הסתדרות הפועלים החקלאיים

בנק הפועלים בע"מ

תל-אביב

מנהל עסקי בנק לכל ענפיהם

בנק א"י-בריטניה בע"מ

תל אביב, שדרות רוטשילד 20, טל. 2442

סניפים: ירושלים - חיפה - לונדון

עוסק בכל עסקי בנק

„הסנה“

חברה ארצישראלית לאחריות

בע"מ

„ביצור“

בערבון מוגבל

חברה לשכון עממי בע"מ

תל-אביב, רחוב מונטיפיורי 21

טלפון 4463, 5696

מטבחי פועלים בת"א

הסניף, רח' אלנבי 130

טל. 4125

רח' ברנר, בית ברנר

טל. 3448

י. שטיינברג

משרד נסיעות

תל אביב רח' הרצל 10

„החיי ל”

חרושת טקסטיל בע"מ

תל-אביב

רחוב מקוה ישראל 25

החברה המאוחדת לקדוח

בע"מ, תל-אביב

ועד הקהלה העברית, ירושלים

מועצת פועלי ירושלים

עובדי קופת חולים בירושלים

התאחדות

בעלי מלאכה ותעשיה זעירה

מרכז ארצי

ירושלים, רח' בן יהודה 9

ארגון סוחרי ירושלים

רח' יפו 410

הקף

חברה להנדסה בע"מ, תל-אביב

„המתרגם”

שדרות רוטשילד 28 טל. 2427

א. שיינזון ובניו בע"מ

רח' לבונטין 8, תל-אביב

„אמפא” בע"מ

תל-אביב, דרך פתח תקוה 16 טלפון 3228

צבי שקרלט

תל-אביב, רח' אחד העם 32

תכשיטים וסמלים

מעבדות בלתי-תלויות לביולוגיה

כפר-מלך — דואר רמתיים

בהנהלת ד"ר יוסף כרמין

מוצע למכירה, בין השאר, מספר מצומצם (2-3) של
אספים משבוללי ימנו וצדפותיו

החומר הוגדר עלידי המומחים של המוזיאון הבריטי.
מסודר באופן נאה, מלווה שמות עבריים וחוברת הסברה,
שבה ניתנים פרטים על חיי השבוללים בימינו.

האוסף כולל מ-50-60 מינים, הקונים הראשונים
יקבלוהו במלואו, למאחרים יחסרו המינים הנדירים.

מחירו בין 10-12 לא"י, לפי מספר

המינים שיכול בתוכו (200 מא"י לכל מין).

משלוח ואריזה על חשבון הקונה

המוסד פתוח למבקרים כל יום חמישי בשבוע.

Master of the World

מקלט רדיו פיליפס
ומשדרי אניות וספינות
פיליפס מפורסמים בעולם

האחים חיותמן
תל-אביב חיפה ירושלים

שלמה ניפלד

עמילות במכס, מחסנאות וקומיסיון

תל אביב, רש"י 1, טלפון 4191

חברת דביר בע"מ תל-אביב

ספר השבת, בעריכת ד"ר י.ל. ברוך

1.800 לא"י

ספר המועדים, בעריכת ד"ר י.ל. ברוך

1.600 לא"י

ספרית קלטיקנים עברים:

כתבי אברהם מאפו בכרך אחד . . 1.750 לא"י

כתבי מנדלי מוכר ספרים בכרך אחד 2.450 לא"י

כתבי אחד העם בכרך אחד . . . 2.650 לא"י

כתבי ח.נ. ביאליק בכרך אחד . . 1.750 לא"י

יעקב נספי

סוכן אניות והובלה

ת.ד. 27 טל. 3026

רח' המלכים 76

סנת רח' המערב מס' 1

מרכז מסחרי-חיפה

"ספרות" ל. פישבוים

בימ"ס

דניר וצרכי משרד

חיפה

שער פלמר 3, טלפון 3064

ר. קונס ושות' בע"מ

עבודות

מתכת

בית חרושת רמת-גן

"שלבי"

הקואופרטיב המאוחד להובלה בע"מ

תל-אביב, ירושלים, חיפה, פתח-
תקוה, רמת-גן, בירות, דמשק

טל. 3966

4618-9

המשרד הראשי-ת"א, דרך פתח תקוה 30

4641-2

יעקוב רוז

תל-אביב, רחוב הרצל 12

סוכן מוכמך
של חברת
TWA

נסיעות
לכל חלקי
תבל

סוכן ראשי לארץ-ישראל

של

יונייטד סטייטס ליינס

"עמידסוגרבי" בע"מ

שרות נוסעים
והובלה

תל-אביב
נתניה
חיפה
ירושלים

„חרות" בע"מ

קבלנים לאינסטלציה סניטרית,
הסקה מרכזית ומים חמים

המרכז:

תל-אביב, רח' נחלת בנימין 44, טל. 4762

סניפים:

ח י ס ה ת ל א ב י ב

רח' הנמל, בנין טיפל בונה רחוב יפרת-ל אביב 5
טל. 4789 ת.ד. 648 טל 4762 ת.ד. 1969

ירושלים

רחוב יפו, טלפון 3096 ת.ד. 42

י. בית-הלחמי

בית יציקה לברזל, נחושת,
ברונזה ותערובות של מתכת
מחלקה מיוחדת ליציקת אלומיניום (יציקה יום יומית)
יציקת פרופלרים ועוגנים
לפי מודלים שונים
שנמצאים ברשותנו
תל-אביב, מרכז וולובלסקי, רחוב 9 מס' 20

קרדיט גומלין

אגודה הדדית בע"מ

(נוסד בשנת 1926)

ת.ל.א.ב.י.ב.

רחוב הרצל 14

פנת רחוב לילינבלום

ת.ד. 128, טל. 5137

כל עסקי בנקים קואופרטיביים
בתנאים נוחים.

משאמוביל

בערבון מוגבל

קבלנים
להובלה

החסנת
סחורות

חיפה, רחוב הנמל 32
ת.ד. 1619 טל. 2835

קבוצת סבלים סלוניקאים

חיפה

כל מיני
עבודות
סבלות

טלפון: 6371

רח' הנמל 59

הסנה

חברה ארץ-ישראלית
לאחריות בע"מ

חברת הביטוח
הגדולה בארץ

סכום הביטוח (חיים)
3,900,000.- לא"י

הכנסה שנתית ב-1946
465,000.- לא"י

הון וקרנות
640,800.- לא"י

המרכז:

תל-אביב, רח' לילינבלום 44
טלפון 4431/2 ת.ד. 805

עתיד

חברה לשרות ימי בע"מ
החברה הלאומית לספנות

אהרון רוזנפלד

סוכן אניות

עומד לשרות הקהל המסחרי בכל עניני הובלה ימית
ח'פ'ה

טלפון 4241/2

ת.ד. 74

י. וינוארד בע"מ

אימפורטרים של מצרכי מזון

תל-אביב
ח'פ'ה
ירושלים
יפו

המשרד הראשי - רחוב הגשר 16, תל-אביב

מפעלי מלט פורטלנד ארץ-ישראלים בע"מ

נשר-יגור

טלפונים: 4350
4359
6032

ת.ד. 1696, חיפה